EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 26. mail 1973

Nr. 39 (3827) 15. aastakäik

Sõnavõtt raadios:

Totaalne vaikus Baltikumist Rootsis

Rootsi raadioprogrammis OBS vaatles Tore Zetterholm 10. mail Andres Küngi äsjailmunud raamatut "Vad händer i Baltikum?" (Mis juhtub Baltikumis?). Referendi seisukohad on niihästi Baltikumi kui ka Küngi raamatu suhtes kõigiti positiivsed, mis on eriti huvitav seetõttu, et referenti tuntakse kui vasakpoolse hoiakuga isikut.

Tore Zetterholm tähendas m.s., et Rootsis valitseb Baltikumi suhtes kohutav oportunism. Skribendid, raadio- ja TV-rahvas j.t. tuulutavad meeleldi oma ajukambreid, ennekui lasevad käiku oma paatose. Võtta sõna baltlaste küsimuses – see pole enam tükil ajal olnud moes ega ka sobiv. Riskeeritakse sattuda seltskonda "tumedate reaktsionääridega või hullumeelsete kommunismivihkajatega".

Seetõttu on rootsi opinioon vaikinud enam kui terve aastakümne totaalselt Baltikumist ja tulemuseks on, et meil puudub puht elementaarne informatsioon.

Suure väärtuse annab seetõttu Andres Küngi raamat "Vad händer i Baltikum?" kui puhas faktide-kogu. Autor kõneleb ise oma emakeelt ja tunneb ka vene keelt ning on seetõttu võinud hankida nii suulist informatsiooni kohapeal kui ka sovjetivene statistikat, mida ta on oma raamatus refereerinud.

Kui paljud on teadlikud näiteks kolhoosidest nii vasem- või parempoolsetes ringkondades, sellest, kui vägivaldselt on venelased toiminud või hävitanud Baltikumis, või fashistidest, mis on juhtunud Baltikumis varasematel aegadel või viimastel aastakümnetel – sellest on väga nõrgad teadmised.

Kuidas on võidudki sellest midagi teada, kui massmeedia on vaikinud! Küng annab sellest huvipuudusest mõned haaravad näited. Rootsi TV ei ole viimase aastakümne jooksul annud ainsatki programmi tegeliku olukorra kohta maades, mis on ometi nii lähedal meile ja kus on elanud rootsikeelne minoriteet.

Kui palju on läänelist erinevust Eesti, Läti ja Leedu vahel, ajalooliselt ja poliitiliselt! Kui palju teatakse faktidest rahvaarvu kohta, küüditamistest,

Järg lk 11

Stockholmis õnnistati 14 leerilast

Peapiiskop Konrad Veem (pildil vasakul äärel) õnnistas pühapäeval, 20. mail Stockholmi Jakobi kirikus järgmised leerilapsed, pildil vasakult paremale: Madli Teets, Katrin Vallas, Aivi Marvet, Astrid Ormus, Tiina Tõnissoo, Jaan Liiver, Väino Vaher, Mart Ventser, Irene Kiisk, Kaarel Bernhard Lehiste, Laila Sibul, Jaan Balod, Enel Koolmeister, Karin Merike Andersson, Marja Karin Mänd. (EPL-foto Lepper).

"Parem kui vaikime baltlaste topelt-kodakondsusest"

Rootsi riigipäeva vaidlustes 16. mail kerkis riigipäevaliikme David Wirmarki esildise tõttu pikem vaidlus baltlaste topeltkodakondsuse küsimuses. Wirmark (fp) ja Hamrin (fp) taotlesid esildises riigipäeva seisukohavõttu ja soovitust valitsusele astuda diplomaatilisel teel samme N. Liidu poolt omistatavast vene kodakondsusest samaaegselt. Väliskomisjoni sotsiaaldemokraatlik enamus oli soovitanud esildise tagasi lükata. See ka toimus, kuid üsna napi enamusega – esildise poolt anti 147 ja vastu 158 häält, seega oli vahe ainult 11 häält.

Esildist kaitses riigipäeval David Wirmark ise, kes tuletas kõigepealt meelde, et aastal 1966 kirjutas 7.550 balti päritoluga rootsi kodanikku alla peaministrile saadetud deklaratsioonile, milles nad kinnitavad:

Meie ei ole kunagi olnud ga taha olla nõukogudevene kodanikud. Tahame, et meie lapsed ja lapselapsed mitmes sugupõlves pääseksid topeltkodakondsuse märkimisest – rootsi ja sovjeti kodanik, nagu see on toimunud senini. Soovime, et vabadusemaa Rootsi administratiivsel teel vabastab meid ja meie järglased igasugusest vormilisest kokkukuuluvusest N. Liiduga.

Meie ei soovi, et meid peetakse lojaalsust võlgnevaiks sellele maale ja rezhiimile, milline vägivalla ja rõhumisega hävitas vabaduse Eestis, Lätis ja Leedus".

Wirmark tuletas meelde, et topeltkodakondsuse märkimine selle järel rahvaraamatupidamises lõppes, kuid püsima on jäänud fakt, et N. Liit oma kodakondsuseseaduse järgi vaatleb välismaale põgenenuid ja nende järeltulejaid jatkuvalt oma kodanikena.

Ta tõi näiteid, milliseid ebamugavusi ja isegi ohutusid see võib praktilises elus kaasa tuua, eriti aga oma endise kodumaa ja üldse idarilkide külastamisel. Sellepärast oleks vajalik, et Rootsi valitsus püüaks saavutada

David Wirmark (fp).

da kokkulepet N. Liiduga selle oma kodanikekategooria vabas-

Järg lk 11

Kungla tuleb juunis

Toronto eestlaste rahvatantsurühm "Kungla" alustab 14. juunil reisi Euroopasse 26 rahvatantsijaga. Esimeseks sihtkohaks on Amsterdam, kus esinetakse eestlaste suvipäevadel ja hollandlaste TV-filmis. Reis läheb edasi bussidega Rootsi, kus "Kungla" rahvatantsurühma vastuvõtjaks on Stockholmi "Kassari".

"Kungla" esineb juuni lõpul Stockholmis, siis Metsakodus, Göteborgis ja Kopenhaagenis, kust sõidetakse Saksamaale Münsteris toimuvatele Saksamaa-eestlaste suvepäevadele esinema. Juuli alguses külastatakse Shveitsi ja Prantsusmaad, misjärele toimub lahkumisesinemine Pariisis, kust 9. juulil sõidetakse tagasi Torontosse.

Suurkohtumine Laulupeo üritustel!

EPL Laupäeval, 26. mail 1973

VAIKIDA?

Baltlaste situatsioon, kus nad on juba ammugi võetud Rootsi riikkondsusse, ent samal ajal varjuna neile könnib järele nn. nõukogude kodakondsus, mida nad kunagi ei ole küsinud ega tahtnud ja mida nende kodumaade okupeerija neile omistab võitja õigusega (ning Stalini-Hitleri kokkuleppe salaklausulite alusel), oli rootsi riigipäeva vaidlusaineks, tingituna David Wirmarki (fp) ja hr. Hamrini (fp) esildisest, mis taotles diplomaatilisi katseid olukorra normaliseerimiseks.

Teatavasti on küsimus korduvalt päevakorral olnud Rootsis, eestkätt tingituna selle maa de jure tunnustuse andmisest okupatsioonile, mis tingis m.h. direktiivi koguni kahekordse kodakondus-kodakondsuse märkimiseks kodanikuraamatusse. Asjaolu, mis oli eestlastele ja lätlastele siin eriti valus ja milline asi likvideeriti m.h. baltlaste massprotesti tõttu.

Topeltkodakondsuse korvaldamine rahvaraamatupidamisest ei muutnud muidugi automaatselt N. Liidu hoiakut ja probleem on jäänud seega alles. Mitte ainult eestlastele Rootsis, vaid ka teistes maades, kus sageli kiputakse lihtsameelelt arvama, et neil on parem olukord. Nagu nähtus riigipäeva debatistki, on baltlastel Kanadas tõepoolest teatud eriseisund ja seda Kanada-Vene nootidevahetuse tõttu, milles vastastiku kohustutakse mitte kinni pidama kahekordse kodakondsuse kandjaid.

Austraalia, Lääne-Saksamaa, Holland j.t. riigid on hoiatuse kahekordse kodakondsuse kandjaile märkinud otse passi: need kas ei kehti idariikides kasutamiseks või siis on üteldud otseselt, et reisid sinna võivad toimuda omal riisikol.

Sellele liinile on ka Rootsi läinud, m.h. nende hoiatuste kaudu, mis värskeltele naturaliseeritud kodanikele pihku on antud: kinnitatakse, et Rootsi ei saa anda kaitset juhtudel, kui sellise kodakondsuse omaja sõidab oma endisele kodumaale või sellega seoses olevasse sfääri.

N. Liit on ise huvi osutanud, et endised pogenikud hakkaksid oma kodumaal käima ja teatud määral on see toimunudki. Nimetatud huvi tõttu on sekeldused olnud vähemad ja pärliselt kinni ei ole eestlastest seni veel keegi jäänud, kuigi on esinenud pikemaid ja lühemaid kinnipidamisi. Sellegi poolest on oht olemas, nagu seda kinnitavad korduvad juhtumid teiste rahvuste esindajate samataoliste reiside puhul Rootsist raudkardina taha oma vastavatele kodumaadele.

Keegi ei tea, millal poliitika võib muutuda ida oludes. Ja nagu öeldud, ei saa Rootsi kui ka teised maad, isegi vägev USA, ette võtta midagi oma kergemeelsete kodanike kaitseks, kui nad satuvad idasfääri kimpu.

Võibolla on sellega ühenduses huvitav vaadata, kuidas N. Liit ise vaatab kahekordsele kodakondsusele. 1971 aastal ilmunud diplomaatlikus sõnastikus ("Diplomatitshestki slovarj" II köites, mille toimetusse on kuulunud ka välisminister Gromõko, üteldakse, et olukord tekib riikide kodakondsuse-seadusandluse erinevustest ja jätkab:

"Kahekordse kodakondsusega isikute õiguslik seisund muutub keeruliseks selle tõttu, et iga riik, kes teda oma kodanikuks arvab, võib nõuda temalt kodanikukohuste täitmist ja seda eriti sõjaväeteenistuse suhtes.

Vastavalt levinenud üldisele arvamisele, võib kolmas riik vaadelda kahekordse kodakondsusega isikut ükskõik millise riigi kodanikuna, mille riikondsust ta omab. Mõnedel juhtudel kasutatakse kahekordse kodakondsusega isikute suhtes nn. "efektiivse kodakondsuse kriteeriumi. Näiteks rahvusvahelise kohtu ja UNO rahvusvahelise õiguse komisjoni liikmeteks valimisel loetakse kahekordse kodakondsusega isik selle riigi kodanikuks, kus see isik tavaliselt kasutab oma kodaniku- ja poliitilisi õigusi.

N» Liit on sõlminud konventsioone Albaaniaga, Bulgaariaga, Ungariga, DDR-ga, Korea rahvademokraatliku vabariigiga, Mongoolia rahvavabariigiga, Poolaga, Rumeeniaga, Tshehhoslovakkiaga, Jugoslaaviaga, millistes konventsioonides on ette nähtud, et kahekordse kodakondsuse likvideerimise juhtudel otsustab isikute endi vabatahtlik valik."

Sellest viimasest nimestikust selgubki see, mis riigipäeval valitsuspartei argumendiks oli, nimelt et N. Liit ei ole kodakondsuse-lepinguid sõlminud mitte ühegi läänériigiga. Ilmne on see, et ei soovita loobuda läände sattunud inimeste kimbutamise võimalusist, eriti aga ei saa kõne alla tulla nende vaba valik.

Mis puutub eestlastesse, lätlastesse ja leedulastesse, siis on siin tegemist otse erilise seisundiga, kuna need rahvad ei ole kunagi vabatahtlikult N. Liidu kodanikeks tahtnud saada, eriti kui läänériigid neid vaatlevad endiselt iseseisvate ja rahvusvahelist tunnustust saavutanud suveräänsete riikide kodanikena. Nii võiks siin koguni kõnelda kolmest kodakondsusest.

Riigipäevale hr. Göranssoni poolt antud soovitus vakka olla hoida (et mitte N. Liitu häirida), on vaevalt retsept, mis kodakondsuse probleemi lahendab, kuigi ka tema koos oma erakonnaga avaldas head tahet "tasa ja targu" resultaatide otsimiseks.

See vaikimise ja tasa ning targu asjade ajamise retsept teatavasti ei ole leidnud suhetes lääne poole kunagi kohaldamist, kuna see maa on alati tahtnud võidelda õiguse eest ja nii et see kostab kõikjale.

Ei saa unustada, et Balti rahvad kaotasid oma iseseisvuse Hitleri ja Stalini "tasa ja targu" toimunud salajastes asjaajamistes. Kui N. LIidul on üldse tahet asja korraldada kasvõi näitamaks põgenikele, et põgenemist ei vaadata enam nõukogude seaduses fikseeritud roimana, siis tohiks võimalik olla asja korraldamine suletõmbega Rootsi ja N. Liidu vahel.

Viga seisneb aga selles, et tahe puudub. Kodakondsuse probleemi vaadeldakse sealpool kui kaugeleulatuvat terroriseerimise vahendit.

KLA

Muudatus

Sven Wedén, endine folkpartieti liider, jätab hüvasti riigipäevaga ega kandideeri enam sügisel. Kuna ta on pikka aega olnud riigikaitsekomisjoni liige, siis ütles kaitseminister Anderson talle sooje lahkumissõnu, kiites Wedéni suurt asjatundlikkust riigikaitseprobleemides.

Wedén oma viimases sõnavõtus konstateeris, et maailmapolitiilne pilt ei ole põrmugi selline, et Rootsi võiks enesekaitse osas käed rüppe panna ja ennast nõrgendada riigikaitse arvel kulude kokkuhoidmisega.

Ta hääletas riigikaitsesummade tõstmise poolt ega rahuldunud kaitseministri seletusega, et praeguses "pinevuse vähenemise" tendentsis ei ole põhjust ressursse pingutada.

Tõepoolest: raske on näha strateetilise olukorra paranemist olukorras, kus lähim suurriigist naaber mitte ainult ei ole hambuni relvastatud, vaid suurendab oma sõjajõudu vahetpidamatult, vaatamata rahujuttudele ja vägedevähendamise-pakkumistele. Ajakirjandus teisel pool raudeesriiet ülistab eriti hoolega sõjavägе ja ei väsi hoitamast "kapitalistliku ohu eest".

Lääs unistab tõelisest desarmeerimisest ja ootab Kremli meelemuutust, sest oht tuleb tegelikult s e a l t. Wedénil on õigus sõjalispoliitilise olukorra hindamisel: ohud kestavad endiselt. Ta tunneb asja, nagu kinnitas ka kaitseminister.

Wedén

Kreml avaldas järjekordse kava N. Liidu majandusliku juhtimise territoriaalseks ümberkorraldamiseks, mis puudutab ka Baltikumi, kuna Eesti, Läti ja Leedu liidetakse planeerimisregiooniga, kuhu kuuluvad ka Vene ja Valgevene föderatiivsed vabariigid. Ilmselt on eesmärgiks ühtlustada majandusliikku nivood N. Liidu üksikute osade vahel, eriti aga lõpetada Balti n.n. liiduvabariikide kõrgem elustandard võrreldes Venemaaga. Liiduvabariigid kaotavad majandusliku planeerimises üha rohkem omaalgatusest. Nagu Brezhnev ühes hiljutises kõnes rõhutas, on eesmärgiks "silmas pidada N. Liidu, mitte üksikute liiduvabariikide kohalikke huvisid". See aga võib tähendada ette jõudnud liiduvabariikide mahasurumist üldisele nivoole, mis N. Liidus on teatavasti tunduvalt allpool näit. Balti standardist.

VÄLISKOMMENTAAR

Vene-Hiina suhetest

Mai algul toodi lääne ajakirjanduses lühemalt või pikemalt teateid sõjaväelise tasakaalu muutumise kohta hiina-nõukogude piiril. Teadetes üteldi, et Pekingis akrediteeritud diplomaatide avalduste kohaselt olevat Nõukogude Liit viimastel kuudel suurendanud oma relvastatud jõudusid vastu Puna-Hiinat 50 000 mehe võrra.

Sellest järeldatakse, et venelastel on nüüd piirirajoonidesse koondatud 45 diviisi, mis tegevat välja enam kui ühe kolmandiku aktiivsetest nõukogude maavägedest. Edasi üteldakse teadetes, et peale selle olevat venelased viimasel ajal ehitanud juurde 5 uut maa-alust aatomrakettide väljatulistamise varjendit mitte kaugel piirist. Neid kaasa arvates olevat venelastel nüüd kokku 19 varjendit Puna-Hiina tulistamiseks tuumarakettidega.

Selle ähvarduse tulemusena olevat punahiinlased omalt poolt ehitanud rohkesti pommikindlaid ruume tähtsamates elukeskustes, kandes ühtlasi hoolt töötsuse kavakindlaks hajutamiseks kogu maal. Samal ajal on puna-hiinlased teadete kohaselt jatkanud kaugemaa tuumarakettide arendamist ligemale 6 000 kilomeetrilise laskeulatusega.

Proovilaskmist ühe niisugusega olevat oodata lähemal ajal, kusjuures märk pidavat olema kuskil India ookeani ruumis. Mis puutub tuumrelvade omamisse üldse, siis ei näi asjatundjad ringkonnad enam kahtlevat, et Puna-Hiina on juba jõudnud kolmandale kohale maailmas.

Lääne eksperdid eeldavad ühtlasi, et Moskva, Leningrad ja Kiiev on punahiinlaste keskmaarakettide laskeulatuses, mis on ümmarguseit 4 000 kilomeetrit. Edasi osutavat palju sellele, et Puna-Hiina pühendavat üha rohkem tähelepanu oma merejõudude ülesehitamisele. Mõnedel andmetel peetakse üsna tõenäoliseks, et Uhendriikide ja Nõukogude Liidu kõrval on Puna-Hiina sõjalaevastik suuruse poolest juba jõudnud kolmandale kohale.

Punahiinlastel olevat juba 40 allveelaeva ja informatsioonide kohaselt ei kuluvat enam palju aega selleks, et hiina sõjalaevad võivad välja astuda Nõukogude aasia-laevastiku vastu nii Hiina merel kui India ookeanil.

Kõike kokku võttes on Pekingis akrediteeritud diplomaatide ringkondades jõutud arvamiseni, et vene-hiina konfrontatsioon töötab kujuneda aktuaalsemaks, kuna nõukogude vägede tugevdamine on veelgi laiendanud käimasolevat närvisõda mõlema maa vahelises piirirajoonis. Teates lisatakse aga reservat sioon, et arvamine võib õige olla ainult juhul, kui toodud andmed paika peavad.

Siis ei jääks nimelt kahtlust, et väidetud verisest piiritülist saadik Ussuri piirkonnas aastal 1969 on nõukogude relvastatud jõuduде koguarv vastu Puna-Hiinat kasvanud kolmekordselt. Reservatsioon manitseb ettevaatusele ja selleks on tõepoolest küllalt põhjust.

Ekslik on näiteks väide, et kui nõukogud on koondanud oma kõige pikemale maapiirile idas 45 diviisi, siis oleks see enam kui üks kolmandik vene maavägedest üldse. Tegelikult on nõukogudel 170 diviisi, milledest idas oleks natuke enam kui üks neljandik. Teiseks on vaja silmas pidada, et ühteaegu oma peajõudude hoidmisega lääne suunas on venelased tugevdanud läänerinnet teiselgi viisil.

Nimelt sulasriikide vägede suurendamise abil. Nõnda on Varssavipakti relvastatud jõud lääne pool Visla jõge viimastel aastatel kasvanud 163 000 mehe võrra. Neist Tshehhoslovakkias 85 000, Poolas 7 000, UNgaris 18 000 ja Ida-Saksamaal 55 000. Sedaviisi on Varssavipakti diviiside arv läänerinde esijärgus ühtlasi 137-lt kasvanud 163-ni, ligemale neli korda rohkem kui tohutult pikemal maapiiril idas N. Liidu ja Puna-Hiina vahel.

Kui Pekingis akrediteeritud diplomaatide ringkondades nüüd nõukogude vägede koondamist itta üles puhutakse, siis tuleb allikat ennast nähtavasti otsida Moskvast. Näib olevat kujunenud kombeks, et kui Kreml üritab mõnd diplomaatilist ofensiivi läänes, siis käib sellega kaasas Sovjeti-Hiina väidetava vaenutule ülespuhumine. Sedakorda on selleks tõenäolikult andnud põhjust Kremli peamehe Brezhnevi külaskäigud Lääne-Saksamaale ja Uhendriikidesse.

A.K.

Külastage
EESTI MAJA
WALLING. 34-I

Stockholmi Eesti Maja on külastamiseks avatud: neljapäeval, 31. mail kella 13-st 19-ni, reedel, 1. juunil kella 11.30-st 19-ni, laupäeval, 2. juunil kella 9-st 14-ni ja pühapäeval, 3. juunil kella 9-st 19-ni.

"Tiblagrad" Tallinnas eelistatud

Tallinna Mustamäe linnaosa oma enam kui 60 tuhande elanikuga on mitmeti eelistatud olukorras, kuna selles elavad peamiselt venelased. Mustamäel ehk nn. "Tiblagradis", nagu seda linnaosa eestlased kutsuvad, avati järjekordselt uus erikauplus, miiliseid on Tallinna kesklinnas suhteliselt vähe. Uues "Optika"-nimelises erikaupluses, mis asub Sõpruse teel 213, on müügil mitmesugused meditsiinilised kaubad, muude hulgas ka termomeetrid ja prillid.

Tallinna venekeelne ajaleht märkis uue kaupluse avamise puhul, et uuel kauplusel on avamispäeval vastu võetud rohkesti tellimisi prillidele. Sellest selgub, et Eestis kestab pidevalt prillide-kriis. Suurt headmeelt tundvat "Optika" külastajad ka sellest, et seal on müügil kummist kindad ja kummist sukad.

Leo Tauts suri Eestis

Kodumaal on 3. mail surnud tuntud dirigent ja helilooja Leo Tauts, kes iseseisvuse lõpul oli ringhäälingu väikese orkestri dirigendiks.

Leo Tauts sündis 24. aprillil 1914 Narvas. Õppis alates 1922 peale Tartu kõrgemas muusikakoolis klaverit, orelit ja kompositsiooni Olav Rootsi, Heino Elleri ja Eduard Tubina juures. Okupatsiooni jooksul on ta olnud raadio juures, Vanemuises ja riiklikus filharmoonias. Kõige viimati tegutses ta vaba heliloojana.

250.000 lahkusid Kuubast

MIAMI (EPL) — Nüüd on lõpetatud n.n. "vabaduse õhusilla" operatsioon, millega Kuuba diktaatori castro loal sealt USA-sse üle toodi kõik need, kes ei soovinud elada kommunistlikus Kuubas.

Kokkuvõttes kasutasid võimalust 250.557 kuublast. Nüüd on aga Kuuba uksed suletud ja kommunismivastased, kes õhuslida ei kasutanud, ei pääse enam välja.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
331 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 158:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 57:-
Kuu ..... kr. 16:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1973

Topeltkodakondsus riigipäeval:

Rootsi ei saa kaitsta balti päritoluga kodanikke reisi puhul kommunismimaadesse

David Wirmark (fp) kaitses enda ja erakonnakaaslase Hamrini poolt riigipäevale tehtud esildist Balti päritoluga rootsi kodanike kahekordse kodakondsuse küsimuses ja taotles riigipäeva poolehoidu nõudele, et valitsus püüaks baltlasi vabastada baltlasi need ebameeldivast vene kodakondsusest otsese kokkuleppe taotlemisega Moskvaga selles küsimuses. Ta töi ette, et Kanada on saavutanud kokkuleppe samasuguses küsimuses ja selliselt, et need maad a. 1967 deklareerisid, et erinevused kodakonduse tõlgendamises ei takista kahekordse kodakondsuse omajail lahkuda külastatavalt maalt ka siis, kui see peab teda oma kodanikuks. Kodakondsusest vabastamisel lubasid mõlemad riigi arvesse võtta vastava isiku alalist praegust elukohta.

Hr. Wirmark tuletas riigipäevale meelde Invandrarverketi poolt mullu baltlastist kodakondsuse saajaile tehtud hoiatust, milles tuletatakse meelde, et Rootsi kodakondsuse saamine ei tähenda vabanemist nõukogudevene kodakondsusest ja et rootsi võimud ei saa garanteerida neile õiguslikku kaitset väljaspool Rootsit nii kaua, kui neil on kahekordne kodakondsus.

Kahtlemata oli see hoiatus hirmutav baltlastele, keda see puudutab eeskätt reisidel N. Liidu poolt kontrollitud aladele. Teoreetiliselt võidakse noort sundida sõjaväeteenistusse ja maalt põgenenuid karistada "seadusevastase maalt lahkumise" pärast või osavõtu pärast nõukogudevastasest sõjast, näit. Eesti Vabadussõjast või Teisest maailmasõjast "teisel poolel".

David Wirmark märkis, et kuigi endine välisminister Torsten Nilsson baltlastele soovitas taotleda N. Liidu ülemnõukogu presiidumilt otseselt vene kodakondsusest vabastamist, siis ei ole ometi keegi soovitusele järgnenud, kuna baltlased ise ei tunnusta selle kodakondsuse saamist.

Praegune olukord ei ole aga kuidagi viisi soovitav ka Rootsile, kuna Rootsi nagu teisedki Euroopanõukogu-maad ei pea soovitavaks kodanike mitmekordset riikkondsuslikku kuulumist. Vastavalt sellele seisukohale on kodanlikud erakonnad väliskomisjonis leidnud, et Rootsil tuleks diplomaatilisel teel otsida teid selle printsiibi teostamiseks ka baltlasist kodanike puhul. Vastav reservatsioon kirjutati sotsiaaldemokraatliku enamuse otsuse puhul jätta tagajärjeta hr. Wirmarki esildis.

SOTSIAALDEMOKRAADID EI PEA KOHASEKS

Hr. Wirmark konstateeris, et sotsiaaldemokraadid ei taha baltlaste vene kodakondsusest vabastamisest kõnelda N. Liiduga, tuletades meelde, et N. Liit ei ole kodakondsuse-kokkulepped sõlminud mitte ühegi mittekommunistliku maaga ja minister Lidbom on kinnitanud, et võimalused sellise kokkuleppe saavutamiseks on "imepisikesed" ja avaldanud lootust, et need probleemid "kaovad aegapidi iseenesest".

Hr. Wirmark pidas Lidbomi vaatlusviisi küüniliseks ja rõhutas, et kui ka raskused puudutavad vaid väikest osa rootsi kodanikest, siis peaks olema just valitsuse asi nende huvide eest välja astuda. See kodanike kategooria, keda küsimus puudutab, on siiski 40.000 inimest suur. Kuna baltlased abiellivad omavahel, siis võib probleem kesta veel mitmeid sugupõlvi. Kas ei ole selle taustal õige, et Rootsi teeks tõsise katse, ka siis, kui ei osata ette arvata N. Liidu reaktsiooni? küsis David Wirmark.

"VÄGA MÖÖDUKAS RESERVATSIOON"

Hr. Turesson (m) toetas David Wirmarki ja rõhutas, et riigipäeva kolm kodanlikku erakonda on üksmeelsed selles, et topeltkodakondsust tuleb kõigiti vältida. Käesoleval juhul on vaja läbirääkimisi N. Liiduga. Kõneleja arvas, et selliseid läbirääkimisi peavad isikud, kes on võimelised end väljendama korrektselt ja vältima avaldusi, mis oleksid vastaspoolele solvavad ja tooksid kaasa Rootsile diplomaatilisi komplikatsioone.

Hr. Turesson rõhutas, et kodanlike erakondade reservatsioon väliskomisjonis on väga mööduka ja nii mööduka, et normaalselt oleks pidanud võimalik olema üksmeelt saavutada selle ümber, mis nüüd ei toimunud.

Hr. Turessoni mõtetega ühinesid riigipäevaliikmed Magnusson (m) ja Winberg (m).

Väliskomisjoni enamuse eitava liini eestkõnelejaks oli sotsiaaldemokraatlik riigipäevaliige Göransson, kes leidis, et kodanlikud reservandid on tahtnud oma seisukohaga segada ennast teise riigi asjadesse, kuid riigipäeva 1959 ja 1960 aastate seisukohtade järgi põhimõtteliselt ei saa kodakondsuse küsimustes üks riik otsustada teise riigi seisukoha kohta riikkondsuse küsimustes.

Hr. Göransson rõhutas, et N. Liidu ülemnõukogu presiidium saab vabastada inimesi N. Liidu kodakondsusest, millist võimalust aga teatavasti kahjuks keegi baltlastest ei ole kasutanud. Ta ütles siiski, et ta mõistab baltlaste meeleolusid seoses nende konfliktidega, mis neljakümnendatel aastatel nende kodumaal tekkisid. Nende tõttu ei pea nad end N. Liidu kodanikeks ja ei soovi ka küsida vabastamist kodakondsusest, millist nad kunagi ei ole tahtnud ega küsinud.

Kõneleja möönis, et baltlaste lapsi vaatleb N. Liit nagu oma kodanikke, kuid kahtles, kas N. Liit on neid lapsi saanud sellistena registreerida, kuna pole teada, kas baltlased ise on nõudnud oma laste vene kodanikena registreerimist. Kui on teostunud registreerimine, siis vanemate teadmata. Ja nii on raske hinnata, kui suurel arvul baltlastel tegelikult praegu on N. Liidu kodakondsus.

"PEAVAD ISE TEGUTSEMA"

Hr. Göransson rõhutas, et peale baltlaste on ka teisi gruppe, kel on kahekordne kodakondsus, ja Invandrarverket püüab neid veenda, et nad tegutseksid ise oma vanast kodakondsusest vabanemiseks. Neile tehakse selgeks, et rootsi kodakondsus ei kaitse neid võimalikel külastustel N. Liitu, kui sealsed ametivõimud mõnel põhjusel peaksid neid kinni pidama. Rootsi võimud ei saa siin vahele astuda.

Kõneleja leidis, et inimesi kahe kodakondsusega saaks aidata ühelt poolt abi andmisega teise riigi kodakondsusest vabanemisel individuaalselt vastavate teenindusressursside väljaehitamise kaudu Invandrarverketi juures või siis õiguslikule abile, mis on väljaehitamisel. Ta kahtles ise aga, kas baltlased neid teid kasutaksid, kuna tegemist on tundmustega.

Lõpuks leidis hr. Göransson, et asjale oleks kasulikum, kui riigipäev nendes küsimustes oleks valkne ja tagasihoidlik — tema arvates olevat siis kergem N. Liiduga nendest asjadest kõnelda. Vaikimne olevat tema arvates kõige kasulikum baltlaste endi huvides.

Mis puutub Kanada ja N. Liidu kodakondsuse-kokkuleppesse, siis konstateeris hr. Göransson, et ka see kokkulepe ei vabasta otseselt topeltkodakondsusest. Eesmärgiks on rohkem kaitsta neid baltlasi, kes juhtuksid külastama oma endist kodumaad.

KANADA OMA KODANIKE EEST VÄLJAS

David Wirmark protesteeris soovituse puhul, et riigipäev "oleks vait". Kas siis, kui asja ei puudutata, saavutatakse paremaid resultaate. Vähemalt ei ole siiani vaikimine asja edasi nihutanud ega probleemi kõrvaldanud.

Mis puutub Kanadasse, siis selle kokkulepe N. Liiduga ei ole põrmugi tähtsusetu, kuna sellega on ära hoitud oht, et kanada kodanikke N. Liidus kinni peetakse juhtudel, kui neil on kahekordne kodakondsus.

Hr. Göransson om vastuses ütles et härra David Wirmark ja kodanlikud erakonnad püüavad kaugemale minna kui Kanada, sest nad taotlevad otsest kodakondsusest vabastamist ja mite ainult julgeolekut endise kodumaa külastamisel.

Ka väliskomisjoni enamus ei pea olukorda topeltkodakondsusega normaalseks, ütles kõneleja ja ütles, et mitmesuguseid teid pidi katsutakse leida võimalusi olukordade normaliseerimiseks.

ROOTSI TAHAB OLLA EESKUJUKS

Reservantide poolt võttis sõna hr. Turesson (m), kes leidis, et hr. Göransson ja enamus väliskomisjonis on küll põhimõtteliselt samal arvamisel, et topeltkodakondsus on halb ja mitte soovitav, kuid kas just siis ei oleks kohane tegutseda, et leida lahendust — Rootsi katsub ju rahvusvahelistes õigusküsimustes alati olla eeskujuks ja esimeseks.

Tegutsemine peaks olema sellepärast auasjaks. Seda raskem on mõista hr. Göranssoni soovitust, et riigipäev hoiduks eemale nendest küsimustest.

Hr. Wirmark omakorda rõhutas veel kord, et reservantide ettepanek ei sisalda kuidagiviisi, et Rootsi peaks otsustama teise maa kodanike küsimustes, vaid taotleb vaid läbirääkimisi. Kust teab hr. Göransson nii kindlalt, et N. Liit vastab eitavalt või minister Lidblom? Kanada-N.Liidu nootidevahetus näitas, et siiski on võimalik vähemalt pisutki asja nihutada kohalt.

VÕIMALUSTEST POLE LOOBUTUD

Viimasena võttis väliskomisjoni enamuse esindaja hr. Göransson (s) veel kord sõna, rõhutades, et ta on leidnud palju lojaalseid ja toredaid inimesi eestlaste, lätlaste ja leedulaste hulgas. Sellegipoolest leidis ta, et Rootsi ei saa baltlaste kodakondsuse küsimuses diplomaatilisi kanaleid tarvitada topeltkodakondsuse küsimuses, kuna see olevat segamine teise maa seadusandlusse.

— Sellega ei ole ma aga siiski mitte ära löiganud võimalusi kokkuleppe saavutamiseks selle inimestegrupi kohta, kes on kõne all. Ma ei usu aga, et esildised ja rservatsioon selles osas tähendaks mingil viisil kiirendamist nendes uurimustes, mis meie arvates ei ole hästi lahendatud ja mis meie arvates ei vasta nendele rahvusvahelistele kokkulepetele, millistega Rootsi on ühinenud.

See on loomulik ja selge, et Rootsi töötab nende asjade eest, kuid neid tuleb üles võtta ajapunktil, mil võimalused edukas on suuremad nendes küsimustes, milles me oleme põhimõtteliselt ühel arvamisel. Valitsuserakond, samuti kui kodanlikud erakonnad otsivad selles küsimuses lahendust.

Laulupeo juhiseid

Vaimulik kontsert toimub Hedvig Elenora kirikus 1. juunil kl. 19.00. Pääsmed müüakse kohapeal. Kaastegevad on vokaal- ja instrumentaalsolistid ning nais-, mees- ja ühendatud segakoor.

Hõlpsam ühendusliiklus on võimalik tunnelraudteega liinidel 13 ja 14, jaam Östermalmstorg, kus väljapääsuks jälgida viidet Östermalmstorg.

Laulupeo kontsert toimub Messihallis Älvsjö jaama juures 2. juunil algusega kl 14.00.

Sellele suurele kogunemisele toovad meid pendelrongid, bussid ja muidugi ka isiklikud autod.

Pendelrongid väljuvad Stockholmi tsentraaljaamast perroonilt nr 13 vara hommikust hiliseni 14 ja 44 min. pärast igat täistundi ja kolm minutit hiljem jõuavad Stockholm Södra jaama, kus peatuvad ainult nõudmisel.

Sõiduaeg Sthlm—Älvsjö on 9 minutit. Sõiduks Stockholmi rongid väljuvad Älvsjöst iga täis- ja poolel tunnil (näit. 17.30, 18.00, 18.30). Viimased rongid väljuvad 0.00, 0.30 ja 1.30.

Bussid. Siinloetletud liinide bussid peatuvad Älvsjö jaama juures. Liin 144 Långsjö—Gullmarsplan. Liin 171 Telefonplan—Bagarmossen. Liin 193 Fruängen—Svedmyra.

Auto. Messihalli juurde kuulub avar ja maksuvaba P-plats. Lõunast ja läänest kaugemaa rongidel sõitjail, kes kavatsevad tulla Laulupeole otse jaamast, neile soovitame lahkuda rongilt Södertälje Södra jaamas ja sealt jätkata reisi pendelrongil kuni Älvsjö jaamani.

Stockholmi saabunuil, kes kasutavad linna liiklusvahendeid, on oluline tähele panna alljärgnevaid hinna soodustusi:

1. "Turistkort" kehtivusega üks päev maksab kr. 9:— on kasutatav kõigil liinidel keskilinna ja eeslinnade vahel.
2. "Turistkort" kehtivusega kolm päeva, maksab kr. 18:— kasutatav piirkond ühtub eelmisega, lisaks sellele võimaldab pääsu Skansenisse, Gröna Lundi, Kaknästorni ja sõitu Djurgårdeni parvedel.
3. "Förköpshäfte" sellel on 23 tsoonikupongi, maksab kr. 15:—, seega iga tsoonikupong on 20 ööri odavam tavalisest hinnast. (65 resp. 85) "Förköpshäfte" pensionäridele maksab kr. 7:50.

Neid pileteid saab osta tunnelraudtee jaamade pressbüroodest (mitte kassadest) ja SL informatsioonist, T-central (Drottninggatan).

Eesti Lauljaskond Rootsis
Juhatus

— — —

• Leinateated

New Jerseys suri 11. aprillil Jaan Aaman, sünd. 3.aug. 1913 Narvas.

Deep Riveris, Ont., Kanadas, suri 1. aprillil Liisa Isok, n-na Verlin, sünd. 8. jaanuaril 1900 Saaremaal.

Detroitis suri 14. aprillil Janusz Kviatkovski, sünd. 2. juunil 1913 Varssavis.

New Yorgis suri 9. aprillil Leo Karist, sünd. 17. mail 1908.

Tartus suri Liine Kaan, sündinud Ilmajärvel.

Los Angeleses, USA-s, suri 2. aprillil Jenny Vyssokotsky-Parker, sünd. 3. aprillil 1881 Valjalas, Saaremaal.

LAULUPIDU 1973

Kasutage laulupeo ajal Stockholmis viibimist fototarvete ja heliartiklite ostuks.

Kaasmaalastele eriti soodsad hinnad!

lågt pris Ojas foto

Sergelgatan 21 — Fotoartiklid
Regeringsgatan 42 — Foto ja heliartiklid
(NK kõrval)

Tallinna reaalkooli endised õpilased korraldasid New Yorgi Eesti Majas kahe koolimehe, dir. Nikolai Kanni ja inspektor Ernst Särgava-Petersoni mälestusaktuse seoses sellega, et Kanni sünnist möödub 100 ja Särgava sünnist 105 aastat. nendest kõneles reaalkooli end. dir. Karl Koljo. Pildil annab temale (paremal) kooli miniatüürlipu üle realistide USA-vilistlaskogu esimees dr. Artur Paomees (vasakul). Tagant paistavad istumas konsulipaar Linkhorst ja E. V. Esindaja Ernst Jaakson.

"Drang nach Ostenist" sai tuhande aastaga "Drang nach Westen"!

Tsaariaegses vene ajaloo raamatutes motiveeriti Vene vürstiriikide rajamist (862) Kiievi munga Nestori ülestähendamisel järgmiselt: "I möi otpravili poslov za granitsu skazatj: "Zemlä nasha velika i obilna, no porjädki v nei net. Prihodite vladetj i knjäzhite nami." Vabas tõlkes kõlab see järgmiselt: "Ja meie saatsime saadikud piiri taga (arvatavasti Skandinaviasse, kuid võib olla isegi eestlaste juurde — A.O.) ütlema: "Meie maa suur ja rikas, kuid korda temas ei ole. Tulge ja valitsege meie üle." Selle kutse peale tulid kolm meest — Rjurik, Truvor ja Sineuss, kes hakkasidki valitsema vene vürstiriike Novgorodis, Kiievis jne.

Nüüd saadavad Euroopa riigid oma saadikud tuhande ja saja aasta järele Nõukogude Vene mõjualuse riigi Soome pealinna Helsingi ütlema Moskva võimumeestele: "Meie maaala on suur ja rikas, kuid meie rahvastel puudub üksmeel. Oleme valmis koeksistensi vaimus järelandmistele, lepime sõjaajal okupeeritud maa-alade loovutamisega, et saada "rahu ja julgeolekut". Tulge ja juhtige meid koeksistensi vaimus."

Tuhande ja saja aastase korraloomise ja väljaõppe järele on nüüd saanud moskoviitidest õpetajad nn "vaba maailma" riigimeestele. Moskva ja Willy Brandti vahel 1970 aastal sõlmitud jõu-mittetarvitamise lepinguga purustati president Trumani poolt rajatud kommunismi tõkestamine (containment).

Samal ajal kustutas Willy Brandt ka Dulles-Eisenhoweri n.n. "vabastamise doktiini (doctrine of liberation)", mis kunagi kedagi ei vabastanud, küll aga häiris moskoviite. Sellest läänemaailma kapitulatsiooni-taolisest meelemuudatusest peale on lääne riigimehed käinud nagu üksteise võidu Moskva Kremli väravatest sisse ja välja otsimas "rahu ja julgeolekut" ja isegi ka kommunistlikku õnnistust, Seda käis otsimas ka Nixon mõni kuu enne tagasi valimist, samuti ka Prantsuse president Pompidou enne parlamendi valimist, et saada Moskva õnnistust gaullistliku enamuse saamiseks rahvaesinduses.

Eriti agaralt on hakanud kasutama seda hoiakumuudatust Moskva põlu all olnud "neetud kapitalistlike ja revanshistlike riikide" suur-ettevõtete direktorid, kes on nüüdsest peale teretulnud külalised Kremli müüride vahel, kus neid kostitatakse vodka ja kaaviariga. Sest need plutokraadid pakuvad nüüd üksteise võidu Moskvale leiba, raha ja pikaajalisi odavaid krediite kommunismi majandusliku võimsuse ülesehitamiseks.

55-aastase julmima diktatuuri all ei ole kommunistlik majandus sannud jalgu alla, sest valitseb endiselt nälg, vaesus ja viletsus. Nüüd võtavad need "neetud" plutokraadid ja revanshistid" Moskva majanduslikud mured oma lahendada selleks, et Kremli võimumehed ise saaks rakendada oma rasketööstust sõjamasinate, tankide, lennukite, sõjalaevade ja suurtükkide ehitamiseks. Äritegemise, teenimise ja sõpruse otsimise vaimustuses ei näe naiivsed läänemaailma riigimehed midagi ette. Nad on unustanud, et kõik koeksistensid ja koalitsioonid kommunistidega on lõpetatud kommunistliku diktatuuri sisseseadmisega: Poolas, Ida-Saksamaal, Ungaris Rumeenias, Bulgaarias ja Tshehhis. Ainult Soomel õnnestus president Paasikivi osaval juhtimisel pääseda kommunistlikust diktatuurist.

Teatavasti käib juba mitmendat aastat Genfis desarmeerimise konverents, mis on takerdunud pisiküsimustesse, sest Moskva sihiks on võita aega ja venitamisega väsitada läänemaailma riigimehi järelandmistele. Desarmeerimise konverentsi käigus hoidmise varal suurendab Moskva pidevalt oma sõjalist võimsust lääne vastu.

Hiljuti võisime ajalehe veergudelt lugeda kuidas Moskva on paigutanud 1200 uut moodsat tanki satelliitriikidesse. Moskva ei ole huvitatud oma relvastuse vähendamisest ega okupatsioonivägede tagasitõmbamisest satelliitriikidest. Ta taotleb lääneriikide ühepoolset desarmeerimist ja USA sõjajõudude välja ajamist Euroopast.

Ka Euroopa julgeolekukonverentsist (European Security Conference) ei ole vabale maailmale ega ikestatud rahvastele loota midagi head või vabanemist Nõukogude Liidu sõjaväelisest okupatsioonist. Sest Helsingi konverentsi platvormiks on faktiliselt Willy Brandti ja Moskva vahel 1970 sõlmitud jõu-mittetarvitamise leping.

Lepingu artikkel teises on sõnaselgelt määratud, et: "Lepinguosalised respekteerivad kõigi Euroopa riikide territoriaalset integreeti nende praegustes piirides ning loobuvad igasugustest territoriaalsetest nõudmistest nüüd ja edaspidi." Selle lepingu on president Nixon kiitnud heaks kohe sõlmimise järele. Seda on ta korranud ka oma möödunud aasta külaskäigul Moskvas, et saavutada Kremli vaikimist Vietnami sõjapidamises.

On märkimisväärne, et nii Brandti ja Moskva vahel sõlmitud jõu-mittetarvitamise lepingus kui ka Euroopa julgeoleku konverentsis ettevalmistusel Helsingis on päevakorral territoriaalsed piirid. Kuid ei kõnelda midagi nendel territooriumidel asuvatest rahvastest, nende enesemääramise õigusest ja vabanemisest okupatsiooni ikkest.

Moskva arusaamise järele on rahvas kui peremeheta ja eluta vallasvara (res nullius), kes käib kaasas territoriaalsete muudatustega. Rahvalt ei küsita nõusolekut ega arvamist.

Ka ei tunnista Moskva rahvaste enesemääramise õigust tema poolt okupeeritud maaladel, küll aga tunnistab seda väljaspool. Arvatakse, et kui Euroopa julgeolekukonverents teostub Moskva retsepti järele, siis on selle tagajärjeks uus Müncheni-taoline kokkulepe, mida võimaldab Euroopa rahvaste üksmeele puudumine. Moskva on juba ammu võtnud omaks sakslaste Drang nach Osten ja suunanud selle ümber — Drang nach Westen!

AUG. OTS

1326 eesti skauti Neist Rootsis 310

TORONTO (ME) — Eesti skautide ülemaailmne keskorganisatsioon Eesti Skautide Liit pidas möödunud kuu lõpus oma kirjaliku aasta-peakoosoleku, mille hääletustulemused vaadati läbi praegu Kanadas asuva liidu juhtiva organi Keskbüroo koosolekul. Kõik aruanded ja tegevuskavad kinnitati.

Selgituseks eesti skautide organisatsiooni kohta olgu märgitud, et Eesti Skautide Liidu (ESL) moodustavad kõik eriiikides tegutsevad üleriigilised eesti skautide malevad, milliseid on praegu arvult seitse: Argentiina, Austraalia, Brasiilia, Kanada Rootsi, Saksamaa ja Ühendriigid.

Otsused ja valimised ESL-u koosolekutel, millised suurte kauguste tõttu peavad paratamatult teostuma kirjalikult, toimuvad liidu Esindajate Kogu kaudu.

Praeguse Esindajate Kogu koosseisus on kokku 38 liiget. Esindajate Kogu kinnitab liidu tegevuskavad, eelarved, aruanded ja liikmemaksud, teeb otsused põhikirja ning muude vajalike eeskirjade ja statuutide muudatustes ning iga nelja aasta järele valib liidu juhtiva organi Keskbüroo, millesse kuuluvad liidu juht (kelle ametinimetuseks on alates 1972. aastast peaskaut) ja viis liiget.

Ülalnimetatud vormis on eesti skautide keskorganisatsioon tegutsenud alates 1954. aastast. Praeguse Keskbüroo juhiks on skm. Gunnar Mitt ning liikmeteks skm-d Jaan Lepp, Valter Piigli, Leo Puurits, Eino Kuris ja Lembit Pihlberg.

Nagu Keskbüroo poolt Esindajate Kogule esitatud aruannetest nähtub, oli 1972. aasta lõpus eesti skautide koguarv 1326 — Argentiinas 12, Austraalias 91, Brasiilias 8, Kanadas 587, Rootsis 310, Saksamaal 40 ja Ühendriikides 278.

Möödunud aasta suursündmuseks eesti skautlikule noorusele oli kahtlemata osavõtt ÜEP-dest ja Kotkajärve maailmalaager Kanadas, mille ettevalmistuseks kulus suurem osa skaudijuhide energiast kõikides malevates.

Eesti skautluse 60. juubeliaasta raamides (milline lõppes ametlikult möödunud jüripäeval) toimus veel terve rida teisi suuremaid üritusi, milledest märkimisväärsem on Torontos ÜEP-de ajal toimunud Eesti Skautlike Noortejuhtide I Konverents (ESNIK) umbes 150 osavõtjaga.

Edasi loeme ESL-u tegevusaruandest, et Keskbüroo andis välja ESL-u põhikirjade, statuutide ja eeskirjade kogu, täiendati märkide ladu ning valmistati soovijatele endist noorkotka märki, noorte ja juhtide edutamisteks valmisid uued diplomid ning tunnistused — viimased on nüüd saadaval ka nooremskautmastriks ja skautmastriks ülendamistel,
koostöös Eesti Gaidide Liiduga korraldati mõlemi liidu Esindajate Kogude ühine nõupidamine maailmalaagris ning algatati eesti skautlike laulude heliplaadi väljaandmine jne.

ESL-u majandusaruanne kinnitati ligemale 7500 dollari suuruse läbikäiguga.

Üheks olulisemaks punktiks 1973. aasta tegevuskavas on skaudijuhtide kõrgema kursuse Metsamärgi läbiviimine Kanadas eeloleval suvel koostöös Eesti Skautide Malevaga Kanadas ja Ontario provintsi peakorteriga. Eeltööd selleks on käigus ning üksikasjalikum ülevaade sellest ilmub lähemas tulevikus. Edasi on tegevuskavas terve rida eesti skautluse ülemaailmase koordineerimisegt seoses olevaid küsimusi ning üritusi.

Käesoleva aasta aprillis toimus New Yorgis etnilliste gaidi- ja skaudijuhtide nõupidamine, millest võtsid osa eesti läti, leedu, poola, ungari ja ukraina noorte organisatsioonide esindajad. Eestlasi esindasid Eesti Gaidide Liidu peagaid gdr. Hilja Kuutma ja gdr. Aili Silm ning Eesti Skautide Liidu peaskaut Gunnar Mitt ja skm. Linold Milles. Nõupidamine toimus Leedu Noortekeskuses ja selle peamiseks eesmärgiks oli tihedama koostöö loomine nimetatud rahvaste ülemaailmsete keskorganisatsioonide vahel. Sõbralikus vaimus kulgenud nõupidamine, mida juhatas gdr. Hilja Kuutma, saatis tervituskirjad vastavatele gaidide ja skautide peakorteritele Ühendriikides ja Kanadas ning gaidide ja skautide maailmabüroodele, et viimastele meelde tuletada, et raudeesriidetaguste rahvaste skautlikud organisatsioonid ei ole lakanud tegutsemast vaatamata nende sunniviisilisele ametlikule lõpule nende kodumaades.

Otsustati luua toimkond, milline töötab välja koostöö alused ülemaailmses ulatuses.

Samuti otsustati järgmisel aastal korraldada ühine laager Põhja-Ameerikas, tõenäoliselt ungarlaste organiseerimisel, millest võtaksid osa erirahvuste esindajatena noorte salgad vanusega 14—16 aastat. Mõlemad toimkonnad alustavad tööd käesoleva aasta juunis peale esindajate nimetamist.

• Huumor

Õpime nüüd mehega hoolega korea keelt, jutustab üks naine oma sõbratarile.

Miks, kas kavatsete Koreasse reisima minna? küsib viimane.

Ei. Adopteerisime korealasest imiku ja tahame, et me temast aru saame, kui ta ükskord rääkima hakkab.

—

Eskimo võtab naise. Pärast pulmaööd ta rakendab koerad kelgu ette, suudleb naist ja ütleb:

"Ma nüüd lähen. Nii et siis pärast näeme!"

"Kuhu sa lähed?"

"Ma sõidan nüüd linna ämmaemandat tooma. Üheksa kuu pärast olen tagasi."

—

Paruni tütrel on olnud äpardus. Ta teatab vanematele, et ta saab lapse. Parun kutsub suguvõsa kokku, et küsimust arutada.

"Kes on lapse isa?" küsib paruness.

"Mamma, ma ei tea," vastab tütar hädiselt.

"Kuidas? Meie pidasime sind kolm aastat parimas pansionis, saatsime su veel eraldi kolmeks kuud peenete kommete kursusele ja sa pole ikkagi veel niigi palju õppinud, et säärases olukorras küsida: "Vabandage mu härra, kellega on mul au?'!"

6000 doll. eestlaste õpikuteks

TORONTO (EPL) — Kanada föderaalvalitsus määras 6000 dollarilise toetuse Toronnto eesti täienduskoolile eesti keele õpikute väljaandmiseks.

Kool kavatseb summat kasutada V. Lenki "Õpeta mind lugema" teise osa ja sama autori "Eesti keele harjutustiku" väljaandmiseks.

"Kremli printsess" oma praegusest elust USA-s Sai üleöö miljonäriks

NEW YORK (VE) — Igaüks mäletab Stalini tütre Svetlana hüpet vabadusse kuus aastat tagasi. See oli 6. märtsil 1967 kui Svetlana koputas New Delhis asuva USA saatkonna uksele ning palus asüüli. Kuidas sattus Svetlana Indiasse? Kaks korda abielus olnud Svetlana, kahe lapse ema (poeg Josif esimesest, tütar Jekatarina teisest abielust) oli saanud külastusviisa Indiasse, miks mitte kohe Ühendriikidesse? Svetlana oli elanud vabaabielu ühe hinduga, kes Nõukogude Liidus suri.

Nagu Svetlana a. 1967. ajakirjandusele seletas, olevat ta surnud abikaasa või peigmehe — sest Svetlana nimetab teda kord abikaasaks, kord peigmeheks — viimseks sooviks olnud, et ta tuhk viidakse tagasi kodumaale ning raputatakse Gangese jõe hallidesse voogudesse. Koos tuhaurniga oligi Svetlana saabunud Indiasse oli surnud kallima soovi kohaselt ta tuha jõkke raputanud, Indias paar nädalat turisti mänginud ja siis otsustanud, et Ühendriigid on paik, kus sobiks elada.

Svetlanal oli maailmapressi hulgas mitu head sõpra ja kaitsjat ning suure saladusekatte all viidi ta Indiast Shveitsi.

Ja sealt Ühendriikidesse.

Svetlana sai esialgu majanduslikku abi mitmelt poolt. Nüüd ei ole tal muidugi enam mingit rahalist abi vaja, kuna ta on mitmekordne miljonär. Svetlana, keda hüütakse "Kremli printsessiks", ei vajanud aega kodunemiseks oma uue kodumaaga, ka ei näinud teda eriti vaevavat ta tookord veel teismeliste laste saatus Nõukogude Liidus. Ei, Svetlana palkas ametisse sekretäri ja hakkas kirjutama. Ta nähtavasti tundis Ühendriikide raamatuturgu, kus iga mõrvar, surmanuhtluse täideviimist ootav vang, valemängija või mafiallige on ühe-raamatuautor ja kirjanik. Nende raamatute sisuks on isiklikud mälestused, nii ütelda roimarite päevikud.

Ka Svetlana kirjutas kaks raamatut — "Kakskümmend kirja sõbrale" ja "Ainult üks aasta". Mõlemad raamatud läksid, nagu seda eeldada võis, hästi.

Praegu elab "Kremli printsess" ülikoolilinnas Princetonis. 1970. a. abiellus ta ameerika nimeka arhitekti William Wesley Petersiga. Peters oli peaarhitekt Frank Lloyd Wright'i nimelises arhitektide instituudis Scottsdale'is Arizoonas. Taliesien West'iks nimetatakse seda arhitektide ajutrusti. Svetlana oli siis 44-aastane, William W. Peters 58-aastane ning lesk. Ta esimene naise nimi oli olnud samuti Svetlana.

Eelmise aasta detsembris läksid lahku. Svetlana elab nüüd Princetonis koos oma 2-aastase tütrega. Tema nimi on hakanud jälle ameerika massmeedias esinema. "Kremli printsess" on intervjuude andmises väga vastutulelikuks muutunud. Nii on ta jutustanud ameerika ajakirjanikele, et ta on oma praeguse vaikse eluga väga rahul. "Ma hakkan juba unustama oma raskeid elamusi kui mu abielu karidele jooksis," ütles ta. Svetlana mõtleb siin oma viimast abielu ameerika prominentse arhitektiga. "Mul on ka mitmeid muid raskeid elamusi, mis vajavad unustamist. Traagilised sündmused on kogu mu elu varjutanud, need on kohati olnud nii intensiivsed, nagu oleks tegu mõne vene romaaniga ja mitte tõsieluga."

Oma ärahüppamise kohta ütleb ta järgmist: "1967. a. 6. märts avas minu ees uue elu ukse."

Kui talt küsiti, kas ta kavatseb kirjutada kolmandat menurit, vastas "Kremli printsess":

"Seda küsitakse minult kogu aeg. Ei, ma ei usu, et ma praegu midagi suudaksin kirjutada. Olen 47. aastat vana ja mul on kaheaastane laps. Ses vanuses naistel ei ole tavaliselt väikelapsi. Minu tütar Olga nõuab kogu minu aja ja tähelepanu. Meie sööme koos, meie magame koos, jalutame koos, külastame naabreid ja sõpru koos."

"Josif on nüüd 27. aastat vana, ta on arst ja Jekatarina on 23. aastane. Ei, ma ei kavatse neid kunagi külastada. Äsja läbis prantsuse ajakirjandust teade, et ma olevat Kossõginilt külastusluba Nõukogude Liitu küsinud. See ei vasta tõele, see on lausa naeruväärne vale. Inimene, kes on vanglast vabanenud, ei avalda soovi sinna tagasi minekuks. Minu lapsed on nüüd iseseisvad ega vaja mind enam. Mul ei oleks midagi selle vastu kui mu lapsed minule külla tuleksid, kuid Venemaad ei soovi mina enam näha. Olen seda küllalt näinud oma varasemas elus.

Minu olen N. Liidu silmis suur roimar ja minu lapsed, kui nad soovivad seal edasi elada, ei tohi minuga mingit kontakti pidada.

Ka mina ei ole nendega ühendust otsinud ma ei soovi neid kahjustada."

Mitmetes ajakirjaartiklites on juttu olnud sellest, et Svetlana Peters tunneb ennast Princetonis üksildasena. Ka selle lükkab asjaosaline ühes äsjases intervjuus ümber.

"Kuidas ma saan igavust tunda või üksinduse all kannatada," ütleb ta. "Mul on ju ometigi minu Olga, mul on sõpru, peamiselt põgenikud N. Liidust. Pealegi olen ma nii loodud, et mul ei ole kunagi igav. Ei tohi unustada, et mina olin see, kes tundis, et ta ei suuda niiviisi elada nagu seda soovis minu mees. "Taliesien West", nagu arhitektide asulat Arizoonas nimetati, oli ühiselamine. Muidugi lahkumine oli raske, kuid olen kogu oma elu uskunud eraomandisse. Ja nüüd korraga pean ma elama Taliesin Westis, kus kõik sissetulekud lüüakse kokku samale pangaarvele, kus söögijad on ühised. Ja igaüks peab töötama, isegi lapsed. Ma jätsin N. Liidu maha just niisuguse kommunaalelu tõttu."

Samuti on palju spekuleeritud kui rikas Svetlana on. Kui talt küsiti, kas see vastab tõele, et ta oma raamatute kirjutamisega teenis neli miljonit, vastas Svetlana:

"Ei, see on minu arvates natukene liiga kõrge arv. Aga ma ei oska täpselt ütelda. Seda teavad minu advokaadid. Nad on minu rahad kasulikult investeerinud. Ei, ma ei usu, et ma sooviksin kolmandat raamatu kirjutada.

Jah, teil on õigus, elust Taliesin Westist võiks kirjutada, kuid ma ei usu, et see nende kommunaalelu vääriks raamatut."

Svetlana Peters toetab mitmeid heategevaid organisatsioone, kaasaarvatud üks lastehaigla Indias ning vene orbude kodu Prantsusmaal.

Endine "Kremli printsess" on nüüd suur Ühendriikide pooldaja.

"Jah, olen Ameerikast vaimustatud," ütleb ta. "Elu siin on hea. Ei, ärge küsitlegi mind poliitikas. Mina ei soovi midagi poliitikast teada. Ma ei jõua oodata aastat 1978 — siis saab minust USA kodanik. Mul on siis selle maa kodakondsus, kuhu ma kuuluda soovin."

Ei, Svetlana Petersil pole tõesti paha sõna ütelda Ühendriikide arvel.

Vahest ainult seda, et talle ei meeldi pikajuukselised karvikud ning reklaamitulpadest üleujutatud maantee ääred.

"Ja veel üks asi," lisab ta. "Kujutlege, Olga oli haige, lapsel oli 104 palavikku ja kui ma arstile helistasin, vastas ta mulle, et tooge laps siia! Väike kahe-aastane laps ja ma peaksin ta palavikuga arsti juurde viima! Arstid peaksid ikka patsiendi juurde tulema ja mitte vastupidi! Aga kõik need on pisiasjad. Üldpildis armastan ma Ameerikat, siin on minu kodu ja pean seda riiki oma kodumaaks."

Svetlana Petersi seisukohast on Ühendriigid muidugi hea maa. Missugusel teisel maal oleks "Kremli väikesest printsessist" üleöö võinud miljonär saada?

Vähetuntud on Eduard Wiiralti illustratsioonid Marie Underi "Taevaminekule", millest teatavasti siin Rootsis omapoolse versiooni eriraamatukese näol illustreeris Silvia Leitu. Pildil Wiiralti nägemus Taevaisast ja inglikestest. taevaisa käes on kuke-aabits . . .

SIIT ja SEALT

HEINO EDERMA valiti Baltimore eesti seltsi uueks esimeheks. Juhatusse valiti Uno Plank (abiesimees), Tiiu Anniko, Gottleib Peets, Aleksander Järv, Herman Huus, Õie Peets, Helene Sams-West ja Jüri Raidma.

VILLEM MAIDRE, Austraalia Eesti Seltside Liidu kauaaegne juhtiv tegelane Melbourne'is, tähistas oma 70-aastast sünnipäeva. Ta oli kodumaal Valga abimaavanem ja maavanem.

JOHAN PÜTSEP, eesti veterinäärarst Sunnes Värmlandis, sai 50-aastaseks.

KALJU VALDMAA, agronoomia litsentsiaat, on üks kandideerijaist Uppsala Ultuna põllumajandusülikooli miljööprofessuurile, milline koht esmakordselt luuakse. Ta prooviloeng käsitles järvede puhastamise ja taastamise probleeme.

WERNER JURMAN, Kurgu- ja ninahaiguste eriarst, tähistas Pasadenas Marylandi osariigis USA-s 75-a. sünnipäeva. Kodumaal oli ta viimati Raudteearstiks Tartus. USA-s töötas ta Marylandi osariigi kroonilliste haiguste haiglas kuni pensioneerimiseni.

SELMA REINPÕLD-KÄO saabus USA-sse koos poja ja tütrega Oldenburgist Saksamaalt. USA-sse asumine toimus ühenduses Selma Käo abiellumisega New Yorgi skautluse tegelase Endel Reinpõlluga.

KARL MÄRTSON ja Eva Wilson, kunstnikepaar Saksamaalt (orelikunstnik ja sopran), lõpetasid oma USA-Kanada turnee ja pöördusid Hannoverj tagasi, kus K. Märtson töötab konservatooriumi professorina.

— — —

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Porkala asemel Ahvenamaa 1944

TAMPERE — Rootsi välisministeeriumi arhiivi juhataja Wilhelm M. Carlgreni mahukas teoses "Rootsi välispoliitika 1939-45" väidetakse, et soome valitsus kaalutles kevadel 1944. mil peeti rahuläbirääkimisi N. Liiduga, Ahvenamaa loovutamist N. Liidule Porkala asemel.

Carlgren kirjutab oma raamatus m.s., et läbirääkimisi peeti, ilma et oleks küsimust varem arutletud rootsi valitsusega, sest Rootsi oli Soome kõrval selles asjas tähtis osaline. Carlgreni järgi oli Rootsi tolleaegne peaminister Per Albin Hansson tusane nende läbirääkimiste üle.

Kuid Rootsi toonane välisminister Christian Günther suhtunud küsimusse hoopis rahulikumalt. Temale ei olnud läbirääkimised mainitud teemal üllatuseks, kuna juba a. 1940 oli olnud kõne all Ahvenamaa loovutamine N. Liidule Hango asemel.

Soome ja Rootsi suhete äkilisest nõrgenemisest jätkusõja päevil iseloomustab hästi Carlgreni teoses esinev kuiv fakt, et sügisel 1940 olid rootsi ja soome valitsused ühelmeelel selles, et on olemas eeldusi kaitselepingu sõlmimiseks. Aasta hiljem oli kerkinud päevakorrale Soome nõustuv hoiak Saksamaa suhtes juhtumil, kui viimane peaks Rootsit ründama.

Carlgren käsitleb üpris pikalt ka Rootsi ponnistust saada Soome sõjast irdunuks. Tema arvates kerkis Soomes uuesti esile mõte liidust Rootsiga pärast seda, kui söda oli arenenud Saksamaale ebasoodsalt. Rootsi lükkas siiski selle mõtte tagasi, kuna aeg polnud selleks enam kohane.

Teoses mainitakse, et Rootsi — ja ka Soome — soovid paremate rahutingimuste saamiseks ei saavutanud kunagi täit üksmeelt, mistõttu tunti Soomes teatud kibestust nii Güntheri kui kogu rootsi valitsuse vastu.

Aamulehti kirjutab oma juhtkirja lisas "Minipaljastus", et teos "Rootsi välispoliitika aastail 1939-45" on tekitanud väikese sensatsioonilise paljastuse. Lootusetute rahuläbirääkimiste lõpuperioodil 1944 "pakkus" Soome N. Liidule Porkala asemel Ahvenamaad.

Läbirääkimiste kulgu täpselt tundvad J.O. Söderhjelm ja K.A. Fagerholm ei mäleta sellise ettepaneku tegemist. Kuid Ahvenamaa maanõunik Hugo Johansson ütleb, et selleaegne siseminister Hillilä olnud selle mõtte isaks. N. Liidu delegatsioon lükanud aga ettepaneku külmalt tagasi.

Johanssoni järgi tehtud "pakkumine" soome delegatsiooni poolt Moskvas, ilma et seda oleks kodumaal lähemalt ette valmistatud.

Soome-roorslaste häälekandja Hufvudstadsbladet on pidanud küsimust oma esiküljeuudise vääriliseks. "See peaks siiski kuuluma tuletikuga ositavate sensatsioonide hulka meie sõjaaastate ajaloos," ütleb juhtkirjanik. (EPL/MR).

— — —

Vähemused Euroopas

Federal Union of European Nationalities (Euroopa rahvuste föderatiivne unioon) kongress toimub sel aastal 24.-27. maini St. Malo's Bretagnes Prantsusmaal. Kongressi päevakorras on referaadid ja ülevaated Euroopa minoriteetide olukorrast eri maades, eriti ka Põhja-Iiri ja Bretagne'i minoriteetide probleemid.

Arutlusele tulevad ka minoriteetide vahekorras Euroopa pressiga ja eri maade seadlusandlus minoriteetide osas. Unioni presidendiks on praegu dr. F. Volgger ja peasekretäriks Povl Skadegard Taanist, kus asub ka unioni alaline sekretariaat. Oktoobris toimuvad unioni õppepäevad Ahvenamaal.

Unioni kontaktorganisatsioonideks Rootsis on Balti Komitee ja Eesti Komitee.

Seitsmekümneviiene Ole Kunstniku juubeli puhul

Tartumaal, Kaagjärvel, sündis 20. mail 1898 mees, kes on jätnud oma tugevad jäljed eesti kunsti — Eduard Ole. Käinud teed meenutab kunstnik teatavasti juubeliks ilmunud memuaarteoses "Suurel maanteel" ja see tee on täis paljukõnelevat loomingut. Juubeli puhul vaatleb Eduard Ole loominguteed EPL kunstikriitik Eevi End.

Eduard Olele mõeldes meenuvad ikkagi kõigepealt ta portreed, kuigi ta teiselaadilinegi looming on rikkalik ja mitmekesine. Portree on kunstiliik, mis kunstniku vaba fantaasialendu kõige enam kütkes hoiab, nõudes allumist ja tugevat olenemist kujutatavast objektist. Siin on oluline teatav objektiviteet ja "naturalism" ses mõttes, et sarnasust tabada. Samad nõuded, kui neid äärmusteni viia, võivad aga kaasa tuua igavate väliste detailide registreerimise.

Ed. Ole on osanud seda zhanri alati tasakaalus hoida, uuendada ja isikupärastada. Ta kuulsad kultuurportreed Juhan Simmiga eesotsas on dünaamilised, elavad ja ekspressiivsed, andes edasi kõik selle, mis kujutatava isiku tegevuse ja kutse juurde kuulub.

Nendes on aga kubismist lähtunud maalimisviisi stiliseeringut, lihtsustamist. Pintslilöök on lai, esitus jõuline, koloriit tagasihoidlikus hallis. Kõik ebaolulisena tunduv detailne on kõrvale jäetud, ja seetõttu on neis vähemal määral just teatavat karakteristlikku ükskinimest.

Tulemus on õieti sümbol ja virtuooslik süntees, mis esindab muusiku puhul kõiki muusikuid, poeedi puhul kõiki poeete. Nendel portreedel on oma "liigi" vastav hoiak ja atribuut (taktikepp, sulg). Nii nagu portree oma algpäevil oli austusavalduseks kõrgeile võimukandjaile nii võime vaadelda neid portreid kui tunnustust ja hinnagut meie loovaile isiksusile üldse.

Aga Ed. Ole ei jää kauaks peatuma oma lapidaarse stiili juurde. 1946. aastal üllatab ta meid prof. Kaasiku puäntillistliku portreega. Mulje on värske, esitusviis individuaalne, mitte üldistav ega tüüpi loov. Ole kõige lüürilisemaid portreid on gustav Suitsu oma a. 1949, mis on maalitud tundliku pintsliga, võibolla valutava südamega. Umbes samast ajast, esitatud samal näitusel, on ka kunstniku fantaasia- ja detailirikas autoportree (1953).

Portremaalimise kõrval on Ole viljelnud ka maastikku. Toledo maalid õlis on hoogsalt ja iseteadva julgusega lõuendile pandud linnapildid, milles koloriidil on tagasihoidlik osa. Stockholmi kunstnike üldnäitusel nähtud itaalia maastikud seevastu on värvirikkad, ent skaala on jahe ja toonid omavahel kokku sulamata.

Värviröömsamat perioodi Ed. Ole loomingus esindavad ta guashid Lapimaalt, peale selle paar Stokholmi vaadet, mis õhkusid soojust. Oma ilmuva raamatu Laial maanteel on kunstnik illustreerinud joonistega, mis oma lakoonilisuses on tabavad ja karakteristlikud, esistes lähedal ta jaapanlikele kergelt koloreeritud joonistele 20-ndate aastate keskelt.

Ei olnud juhus, et Märt Laarman E. Kunstnike Rühma deklaratsioonis rõhutas mõistuse osatähtsust tunnete ja oskuste kõrval. Intellektuaalsel konstruktsioonil on Olegi loomingus oluline osa ka sealt edasi, kui ta kubismist selle algsel puhtal kujul on loobunud.

Tuntud aafrika kirjanik Doris Lessing jagab inimesed lihtsalt kahte suurde rühma: head ja pahad, nii nagu vaga Jenoveva ajal. Kui sellelaadset nüansseerimata karakteriseerimismoodust kasutada näit. kunstnike kohta, siis ma jagaksin nad "soojadeks" ja "külmadeks", ilma et seada neid mingisse esteetilisse hindamisastmesse.

Ed. Ole kuuluks kahlemata külmale poolele (koos näit. Endel Kõksi, Karin Lutsu j.t.-ga). Tundub, et Ed. Ole loomingus on just ta intellektuaalne jõud, mis peamiselt ta loomingut kannab, ja ta rahutu otsiv vaim, mis ta kunsti meile mitmekülgseks ja huvitavaks teeb.

Soovime juubilarile õnne ja täname selle isikupärase panuse eest, millega ta meie kunsti on rikastanud.

EEVI END

Eduard Ole maalimas loomaarst V. Kraneri portreed.

Ajaloolased Göttingenis

See on juba 26. kokkutulek, mille korraldajaks on Baltische Historische Kommission. Ettekannetega esinevad dr. Norbert Angermann, dr. Wolfgang Laur, dr. Arved v. Taube, Helmut Kause jt.

Referaatidega esinevad ka Euroopas ringsõidul viibivad balti uurijad USA-st: prof. Romauld J. Misiunas ja prof. Edgar Anderson, kes osa võtavad ka Hässelby teaduslikust konverentsist. Ajaloolaste kokkutuleku kavas on ka ülevaade Hässelby konverentsi tööst, millest rida saksa ajaloolasi osa võtab.

Dr. Theol. Heinrich Wittram suri 16. aprillil 1973 Meranis. Ta oli Balti Ajaloolise Komisjoni esimeheks ja autoriks suurele arvule balti-alalistele uurimustele ja teostele.

— — —

• Leinateated

Watertownis, Kanadas, suri 3. mail Marie Kink, sünd. 22. oktoobril 1888 Viljandimaal.

Eestis suri 16. märtsil Marie Aavik, n-na Lepik.

Eestis suri 21. veebr. Arnold Tiivel, sünd. 17. nov. 1912 Valgas.

Sydneys suri 8. märtsil Marta Kaevats, n. Leemets, sünd. 11. nov. 1904 Eestis.

Thirlmeres Austraalias suri 1. aprillil Vladimir Andrekson, sünd. 17. sept. 1898 Sindis.

Hobartis suri 13. apr. Liis Talvar, sünd. 23. nov. 1893 Riias.

Tallinnas suri 5. aprillil Pauline-Marie Okas, n-na Lippus, sünd. 13. septembril 1882 Tartus.

Long Islandil New Yorgis suri 5. aprillil Sinaida Toots, sünd. 28. jaanuaril 1903 Pärnus.

Torontos suri 9. aprillil Eduard Koop, sünd. 6. augustil 1895 Viljandimaal.

Tallinnas suri 25. märtsil Magda Varik.

Balti julgeoleku konverentsi teine faas on käigus

Balti Komitee poolt koordineeritud julgeolekukonverentsi teine faas startis aprillis. See faas seisneb aktsiooni laiendamises Skandinaavia ruumist kogu Euroopa ulatusse, samuti USA-sse, Kanadasse ja teistele kontinentidele. Teise aktsioonifaasi jaoks ilmus dokumentaarse eriväljaande "The Baltic States 1940 — 1972" uus väljaanne. uuele väljaandele on antud uus moodne kaanekujundus, väljaannet on ka täiendatud uute materjalidega, samuti on kaane tagaküljel ära toodud Ribbentrop-Molotovi salapakt.

Teises väljaandes on püütud arvestada ka nende soovidega sisulises ja tehnilises osas, mida esimese trüki ilmumisel eesti organisatsioonide ja avalikkuse poolt esitati.

Balti Komitee julgeolekukonverentsi selgitusmaterjali-pakendit saadetakse nüüd Läänemaade parlamendiliikmetele, valitsustele ja välisministeeriumide nendele ekspertidele, kes otseselt julgeolekukonverentsiga tegelevad. Eriaktsioon teostatakse Euroopa ja maailmapressi informeerimiseks.

Julgeolekukonverentsi aktsioon on möödunud kuude kestel kujunenud üheks suuremaks balti ühisaktsiooniks viimastel aastakümnetel. Balti Komitee poolt kogu maailma juba aastavahetusel laiali saadetud materjalide ja üleskutsete alusel on juba ligi 100 eesti organisatsiooni kõigil kontinentidel aktsiooniga ühinenud, lisaks neile suur arv üksikisikuid.

Aktsiooniga liitunud toetavad aktsiooni majanduslikult, tellivad dokumentide kogu, memorandumeid, propagandapostkaarte ja teisi publikatsioone levitamiseks oma asukohamaades. Aktsiooni on nüüd laiendatud ka läti ja leedu rahvusgruppide ja organisatsioonide juures kõigil kontinentidel.

Balti Komitee poolt algatatud aktsioon on sel kevadel juba leidnud väga ulatuslikku tähelepanu kogu Euroopas. Aprilli algul esitati Strasbourgis ja Kehl'is A. Hormi ja E. Ridala ülevaated niihästi julgeolekukonverentsist kui ka Balti aktsioonist. Taoline ülevaade esitati ka lüneburgis toimunud Balti konverentsil.

Aktsiooni laiendamine N. Liidu poolt inkorporeeritud ikestatud rahvaste juures (ukraina, kaukaasia rahvad jne) oli arutusel European Freedom council'i nõupidamisel Kopenhaagenis mai algul, millele järgneb veelgi laiem erikonverents sügisel Londonis seoses WACL maailmakongressi kokkuastumisega.

Müchenis asuvad ungari eksiilkeskused on pöördunud Balti Komitee poole sooviga kogu Euroopa ikestatud rahvaste vöönd it haarava ühise emmorandumi ja aktsiooni ettevalmistamiseks 1973. a. sügiseks. Läti Rahvusfondi ja Eesti Rahvusfondi poolt antakse välja täiendavaid broshüüre ja dokumentaarseid ülevaateid.

Päris julgeolekukonverents astub kokku Helsingis juuni lõpul või juulialgul. See algab 34 osavõtva riigi välisministrite deklaratiivsete kõnedega, mis võivad kesta nädalaid. Sellele järgnevad komisjonide töösessioonid. Sügisel on kavastatud välisministrite uus kokkutulek ja sellele järgnevalt peaministrite ja riigipeade tipp-kokkusaamine. Balti Komitees on praegu välja töötamisel kavad aktsioonideks nende järgnevate julgeolekukonverentsi voorude jaoks.

— — —

V. Jürisoo turneele

Bernard Krook on koostanud turneeprogrammi "Visst va vi lite mosi'a af nektar och ambrosia" Wennerbergi "Gluntarne" tekstidel ja mida koostaja ise rezhisseerib. Lauljateks programmis, mida esitatakse üle maa haiglates, on bass Valdek Jürisoo, Gunnar Juhlin ja Luzerni ooperist Tomas Gorne.

EPL ristsõna nr. 18

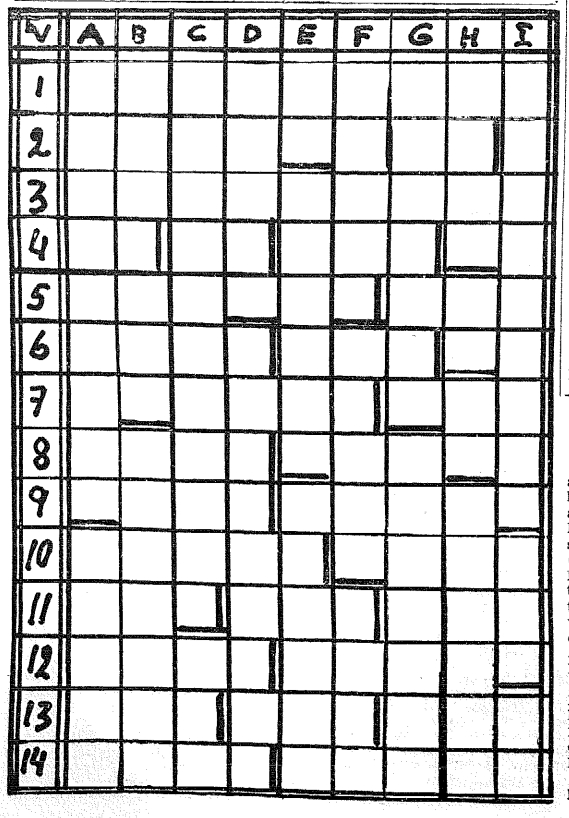

Paremale: 1-A 24. juuni 2-A avameri 3-A vere hüübivust vähendav aine (om. kääne) 4-A anno domine 4-C erikaal (lüh) 4-E kõrv (ingl. k.) 4-H vanne (rootsi k.) 5-A Egiptuse ainuvalitseja (+) 5-G kalleim vara 6-A pauk 6-E kevadkuu 6-H teadeta agentuur (lüh.) 7-A lollakas 7-G aastarõngas, löim 8-A indiviid 8-E vastumeelne heakskiitmine 9-A elagu (hisp.k.) 9-E kodaniku 10-A suutäis vett 10-F (riik Indo-Hiinas 11-A looma hääl 11-D ilma- ja pikksehaldjas 11-G end. Portugali koloonia andias 12-A lahtpuu 12-E surnu 13-A eel- ette- 13-D sellel 13-G pöösastaim (Aucuba japonica) 14-A elukutse 14-E zelee.

Alla: A-1 armastatuim Eesti luuletaja (+) B-1 seadis kraadide lugemiseks nurgamõõtjal C-1 kallaletungiv, ründav D-1 nutu hääl E-1 saksakeelne prepositsioon F-1 vigurimees G-1 sõit ametalal H-1 toit I-1 23. juuni E-3 paha vaim H-5 noot D-6 gastronoomia F-6 röngassaar B-8 poliitiline liikumine, mis püüab juute koondada Palestiinasse G-8 kiskja, ka automärk E-9 lihasuretaja H-9 auto osa A-10 rootsipärane naise nimi I-10 puhas saviaine F-11 rootsipärane naise nimi C-12 ürgaeg I-13 Ungari helilooja nimetähed (pärisnimi enne, siis eesnimi).

Lahendus 17:

Paremale: 1 uksed 6 eau 7 älv 10 isamaa 12 do 13 Spa 14 Laid 15 aed.

Alla: 2 kevadpidu 3 sa 4 eu 5 käis 9 ta 11 moad 13 sae 14 lae.

Kassari rahvatantsurühm laulupeol ja pärast seda

Rahvatantsurühma Kassari koosseis kasvab. Viimaste aastate suured rahvuslikud kogunemised on noorte hulgas äratanud huvi eesti rahvatantsude vastu. Praegu on rühmas 50 aktiivset tantsijat. Mitmel uuel tantsijal seisab ees "tuleproov" Stockholmi laulupeo suurpubliku ees. Laulupeo jaoks on tantsujuht Udo Tohver koostanud huvitava esinemiskava, kuhu on põimitud ring- ja voortantsud, rühmatantsud ja paaristantsud 15–20 minutiliseks tantsu-muusika ühikuks. Mõte on, et kõik tantsijad saaksid esinemisest osa võtta vastavalt vilumusele.

Kassarile on aga laulupeo esinemine vaid üks neist viiest, mis seisab programmis lähema kolme nädala jooksul.

Rühm esineb seoses REE naisringi rahvariiete näitusega Eesti Majas pühapäeval, 27. mail.

Esimesel suvistepühal 10. juunil tantsib Kassari Järna spordipäevade raames.

Gröna Lundi tivolis võib Kassarit näha laupäeval, 16. juunil varasel pärastlõunal. Sääl peetakse sel päeval sisserändjate kultuuripäevi.

Sama laupäeva õhtul sõidetakse Södertäljesse, kus Kassari võitab osa Södermanlandi Folklore festivalist.

Kassari on kahtlemata kõige tuntum rahvatantsurühm läänes, mitte ainult eestlaste, vaid ka teiste rahvuste juures. 16 aasta jooksul on arendatud tihedaid kontakte väljaspool Rootsit.

On palju reisitud ja on võetud osa arvukatest rahvatantsude pidustustest. Ka selleks suveks on Kassarit kutsutud reisima, muuhulgas Inglismaale ja Jugoslaaviasse rahvatantsuvõistlustele.

Kuna aga võistlustest on vaja täita ligemale kahe tunni kestvusega kava, nõuab see arvuliselt suurt esindusrühma. Majanduslikult pole Kassaril võimalik sel aastal selliseid kulusid kanda.

Hoitakse kontakti ka teiste rahvatantsurühmadega. Kui Kungla rahvatantsurühm Torontost jõuab oma Euroopa-ringreisil Stockholmi, on Kassari nende vastuvõtja ja võõrustaja.

Kolmapäeval, 20. juunil esinevad Kungla rahvatantsijad stockholmi publikule ABF-hoone Z-saalis kell 19. Pakutakse pooleteisetunni kestvusega vaheldusrikast kava. Stockholmist siirdub Kungla Metsakodu Suviharjapeole, mis toimub jaanipäeval.

Kassari on saanud hakkama pideva noorenemisega ja on praegu koosseisult noorem kui kunagi varem. Viimaste aastate suured rahvuslikud kokkutulekud on äratanud noorte huvi rahvatantsu vastu ja praegu on rühmas poolsada aktiivset tatsijat.

Hiljuti valmisid Kassari seltskondlikud ja büroo-ruumid, mis peavad kergendama omavahelist kooskäimist. Ja ühiselt tahavad noored nii mõndagi korda saata.

Peale tantsuharjutuste tahetakse näiteks täiendada etnograafilisi teadmisi. Kavas on paluda kohale lektoreid, kes lähemalt ja detailsemalt tutvustaksid rahvaröivaste ja rahvamuusika algupära ja arengut.

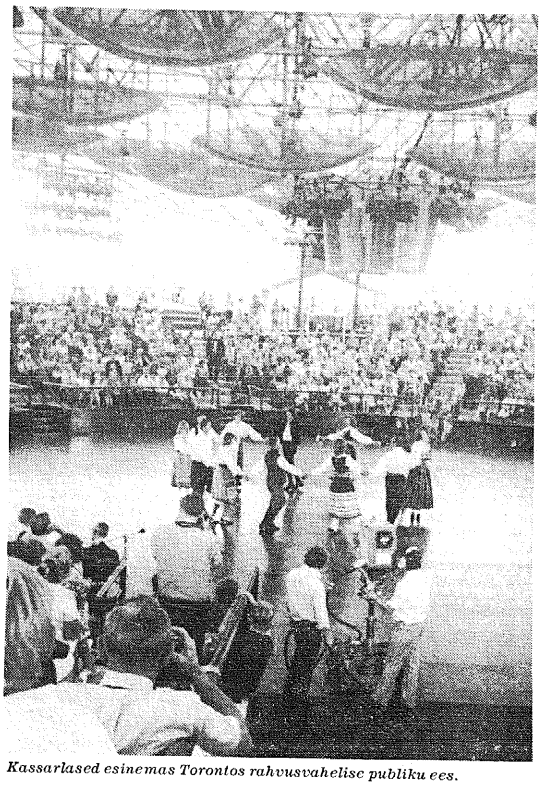

Kassarlased esinemas Torontos rahvusvahelisc publiku ees.

• Pressi-tsitaate

WATERGATE

Toronto Vaba Eestlane käsitleb oma juhtkirjas USA-s ja kogu maailmas laineid löövat Watergate-afääri ja konstateerib, et kampaania Valge Maja ja Nixoni vastu momendil, kus USA valmistub elutähtsatele läbirääkimistele venelastega j.t. suurriikidega, nõrgestab USA-d tunduvalt:

Antud olukorras on president Nixon vastu seina surutud ja jääb ainult oodata, kas tal jatkub energiat ja julgust sisemistele ja välistele survetele vastu panna. Nixoni olukorda raskendab ja tema positsiooni ja prestiizhi öönestab kõigele muule lisaks Ühendriikides ülespuhutud Watergate'i afäär, mis kõigi tunnusmärkide kohaselt on suunatud eeskätt president Nixoni isiku vastu.

On selge, et kallaletungid ja ajakirjanduse lakkamatud rünnakud presidendi degradeerimiseks ja tema positsiooni öönestamiseks tasandavad teed ka Ühendriikide vaenlastele ja tiivustavad neid uutele pealetungidele ja võimu laiendamise aktsioonidele.

President Nixoni võimed ning riigimehe ja poliitiku omadused on praegu pandud kahtlemata kõige raskemale proovile tema poliitilise karjääri jooksul. Sealjuures on eriti traagiline, et rünnak Nixonile toimub just sel momendil, mil kogu Ühendriikide rahvas peaks olema oma juhi selja taga, et aidata lahendada rahvusvahelisi raskeid probleeme ja pidurdada kommunistide edasitungi Kagu-Aasias.

Sellele nähtavasti ei mõelda ning osa Ameerika ajakirjandust ja poliitikuid ei taha nähtavasti enne oma raskekahurite tuld president Nixonile ja Valgele Majale lõpetada kui Nixon on hävitatud ja Valge Maja võimu institutsioonina maatasa on tehtud.

– – –

JAAN SUURKÜLALE ja tema abikaasale Ingelale, n-na Karlsson, sündis Göteborgis tütar.

Eestis 65 prots. linnades

Tallinna Noorte Hääles ilmunud dr. Raimo Pullati kirjutisest "Nõukogude linnade arengust" selgub, et Eesti linnalistes keskustes asub praegu tervelt 65 protsenti rahvastikust.

Suur urbaniseerimine on põhjustanud kõigi linnade kasvu, kuna uusi linnu on viimase 30 aasta kestel rajatud suhteliselt vähe — Kohtla-Järve, Kiviõli ja Sillamäe näol. Kirjutise autor märgib, et Eesti linnade kasvu negatiivseks jooneks on Tallinna kui pealinna liiga kiire kasvutempo.

"Seitse venda" Tallinnast Soome teatri juubelil

Soome teatri sajandi-juubel lõppes teatripäevadega Helsingis. Teatripäevade pidulik avamine toimus 17. aprillil Kansallisteatteri's, kus leidsid aset ka muud sündmused, nagu koosolekud ja mõtevahetused. Teatripäevade etendustel näideldi soome klassikuid. Helsingi Kaupunginteatteris (Linnateatris) andis külalisetenduse Tallinna Draamateater Aleksis Kivi Seitsme vennaga. Etendus kandis muudetud nime: Täna mängime Seitset venda.

Tampere Aamulehti avaldas selle etenduse kohta pikema arvustuse, mille alguses üteldakse, et "ei tarvitse rohkem kui siirduda Soomelahe lõunaranniku, kus kohtab temperamenti, mis erineb põhjarannikul esinevast".

— Noorte eesti näitlejate mäng Seitsmest vennast tõendas ja kinnitas veel kord, kui rikas ja andekust sisaldav on Kivi romaan. Tallinlaste esitus avas selleks uusi ja värskeid seisukohti — mitte küll mullistuvaid aga siiski tähelepandavaid — nähtud eestlaste temperamendi läbi. Tõlgitsus oli põhiliselt kergem ja elastsem kui soomlaste oma ja püsis hardasti ja puhtalt traditsioonilisel liinil. Kivile ei tehtud kuskil liiga, aga kõigile anti selge toon, märgib arvustaja. Ta ütleb teisal: Etenduse jõulisuse annavad noored, nii vaimse kui füüsilise jõu ja elavuse, eriti füüsilise. Eestlased-vennad (s.t. seitse venda) on nimelt füüsilised looduslapsed, terved, ürgjõulised. Nad mängivad, maadlevad, tülitsevad ja liiguvad vabalt. Nii mitmekülgset ja avameelset füüsilist kokkupuudet vendade keskel ei kohta soomlaste esituses. Nad on lähedal loodusele ja üksteisele. Nad tajuvad ja tunnetavad. Kitsikuses otsivad nad üksteise lähedust ja takerduvad ühte.

Etenduse areng on omapärane. Rühm tänapäeva õpilasi loevad kuskil suusatamiskeskuses Seitset venda. Etendus läheb käiku peaaegu märkamatult. Peagi ollakse keset esimest etteastet ja tegevus liugleb edasi. Küsimuses ei ole kogupildi loomine, vaid antakse üksikuid etteasteid ansambli kooliitamisest ja need on liidetud üheks lavaliseks tervikuks, mis annab siiski ülevaate ka sellele, kes ei ole romaani lugenud.

Etendus on saanud teoks Tallinna konservatooriumi teatriosakonna õpilaste poolt kaks aastat tagasi ja on õnnestunud seevõrd, et see võeti Tallinna Draamateatri kavva. Etenduse juhendajaks ja teostajaks on olnud Draamateatri ja ka konservatooriumi teatriosakonna juhataja Voldemar Panso, kes pole ise saanud Helsingi sõita haiguse tõttu. arvustus tõstab eriti esile Seitsme venna Juhani kehastajat Jaak Tamlehte.

— Täna mängime Seitset venda andis rõõmustava annuse teatrielu Soomelehe tagant, kauni, värske ja uusi mõjusid lubava. Pole kahtlust: Eestis valmistatakse ette häid näitlejaid, kes vallutavad oma rünnakuga soome teatri, ütleb arvustaja lõpuks. Ka soome Teatrite Keskliidu esimees dr. Erkki Salonen pidas eestlastele ülistava kõne.

"MIKUMÄRDI" PORIS

Hugo Raudsepa komöödia "Mikumärdi" on võetud Pori suve teatri "Porin Kirjurinluoto" mängukavva nime all "Kesä Mikumärdissä" (Suvi Mikumärdi). Poris on varem mängitud Raudsepa komöödiat "Vedelborst" (Vetelys). Mikumärdi lavastajaks on Tapio Parkkinen ja etendused antakse juulikuus. (EPL/MR).

Laulupeoga ühenduses esitab Pinna-Stuudio Rae Piiri näidendi "Piiga rannateelõ" Södra teatris teisipäeval, 29. mail kell 19 ja pühapäeval 3. juunil kell 14. Piletid eelmüügil Eesti Kultuuri Koondises Stockholmi Eesti Majas. Pildil Lea Trepp ja Aleksander Piht ühes näidendi stseenis (EPL-foto Lepper)

VII LAULUPIDU ROOTSIS 1973

Kevadine Toronto-kiri

TORONTO (EPL) — Möödunud kevadpühade ajal saabus Torontosse üks eesti perekond New Yorgist. Nad tulid ette teatamatult oma lähemaid sõpru külastama. Kuid nad ei saanud oma lähemate sõprade ja tuttavatega kokku. Tervelt kakssteist telefoni ei vastanud ja kõigi uksed, millede ette newyorklased oma autoga sõitsid, olid lukus. Lõpuks helistasid "ameeriklased" nende ridade kirjutajale ja kurtsid oma pettumust ja häda: tervelt kakssteist perekonda olid kadunud. . .

Selles "ameeriklaste" pettumuses pole midagi iseäralikku. See on päris loomulik, et kevade saabumise ja ilmade soojenemisega kaovad lugematul hulgal torontolasi linnast maale. Asjaste kevadpühadega alustati seega suvist sesooni, kuigi maal pöösaste all on veel siinseal lund või jäätükke. Kuid ega see enam kedagi cottagei omanikest takista maale sõidul.

☆

Kui mullu Toronto eestlased elasid Eesti Päevade saabumise ärevuses ja elevuses, siis tänavu pole midagi, mille pärast elevil olla. Möödunud aasta aprill ja mai olid kõigile ajaks, mil tehti igasuguseid ettevalmistusi. Nüüd pole midagi ette valmistada, sest ees seisavad sündmusterohkemad ajad.

Ainsaks erandiks võib kujuneda jaanipäevaaegne rahvusvaheline karavan, mispuhul Toronto Eesti Majja oodatakse vähemalt 40 tuhat külastajat. Küllap siis jäävad mõnedki elupõlised suvilaskäijad linna ja küllap leiavad New YOrgist või mujalt USA-st tulejad oma lähemad sõbrad ja tuttavad kodus olevat.

Eesti Päevad on minevikus ja mälestustes ning neist ei räägita enam kuigi palju. Vahest ainult aktustel, kus meenutatakse suuri pidupäevi ja elustatakse tööstuse-andmist, et oleme kõik nagu üks mees ja hoiame tugevamalt kokku kui kunagi varem. Kui palju seda praktiliselt tehakse ja kokkuhoidmine tegelikus elus eksisteerib, see on iseküsimus, mida kohapeal kõige praemini teatakse.

Siiski: ÜE Päevadest räägitakse mõnevõrra sliski küsimusega: millal selle pidulik album ilmub ja kas seal tõepoolest kanadalane inglise keeles meie pidupäevade hinnangut teeb? See on Peatoimkonna juhatusele palju muret ja rohkelt halle juukseid tekitanud ning tänaseni ei tea veel keegi millal ja millisena album ilmub. Selle eestikeelse tekstigi kirjutamine on mitmed-mitmed kuud kestnud, mispärast peoalbumi ilmumine venib ja venib nagu Kanada Eestlaste Ajalooraamatugi ilmumise kolme puuduva artikli pärast.

☆

Ühes ajalehes kurjustati hiljuti päris uskumatu asja pärast: USA eestlaste organisatsioonidel olevat raskusi eesti muusikajõududega, sest solistid tahavad kõrgeid honorare esinemise eest, mida ürituste korraldajail pole võimalik maksta.

See võib tõsi olla, sest meilgi on see probleem viimastel aegadel vägagi akuutseks muutunud. Alles hiljuti oli meil auväärne kultuuriline aktus ühe tähtpäeva puhul, kuhu korraldajad kutsusid oma arvates tipp-solistid. Kahjuks unustati aga küsimuast — kui palju see ja see esinemise eest honoraari tahab.

Pärast aktust esitati kleiditriikimise, juukste-lokkimise ja mitmesugused muud arved. Kuigi neid kulusid eelarves ette ei nähtud, tuli korraldajil need tasuda ning üritus jooksis "punasesse", s.t. andis kassale puudujäägi.

Need on tõsised probleemid, mis tekitavad paljudele organisatsioonidele muresid. Keegi ei taha enam vabatahtlikku panust anda ja igaüks muudkui püüab toetada oma kutseühingu-õigusele, mis tõepoolest "kohustab" honorare maksma. Millega niisugused asjad küll ükskord lõpevad?

☆

Mõnikord loevad Toronto eestlased kohalikkudest ja mujal ilmuvatest ajalehtedest uudiseid, millest neil aimugi pole. Viimane uudis sellel alal oli see, et Torontost olevat Marie Underile ta 90.sünnipäeva puhul tervitustelegrammi saatnud "Esperanto Klubi Torontost.

Ma olen üle 20 aasta Torontos elanud ja tean igat seltsi, organisatsiooni, klubi ja ühingut, kuid "Esperanto Klubist Torontos" ei tea mina ega 10 tuhat Toronto eestlast mitte midagi. Niisugust klubi siin pole olnud ega ole ka praegu ning vaevalt niisugust klubi keegi siin ellu kutsubki.

☆

Talvise hooaja lõppemisega ja kevadhooaja algusega on ring täis saanud ka kunstinäituste korraldamisel. Viimane kunstinäitus sel hooajal oli äsjastel kevadpühadel, mil Aksel Tamme töi Eesti Maja suures saalis publiku ette oma poole-aastase loomingu — umbes nelikümmend viis tööd. Ta müüs neist esimese päevaga enam kui kolmkümmend ära.

Kümnete ja kümnete tööde müügiga on hooaja kestel lõppenud kümmekond näitust, mis näitab et eesti rahvas on kunstijanuline rahvas ja rikas peale selle. Kunstinäituse hooajale joont alla tõmmates tuleb ausalt tunnistada, et kunstiküpsi näitusi oli hooajal vähe, ainult kakskolm, kus töid müüdi tagasihoidlikult, kuid ülejäänud näitustel, mida arvustajad "maha tegid" ja asjaarmastajate diletantlikeks näitusteks nimetasid, müüdi töid märksa enam kui "suuruste" näitustel.

Järeldus sellest — andke rahvale pilte, aga mitte kunsti. Erand-meheks on sellel rindel ainult Osvald Timmas, kes müüb ja müüs ka äsjasel näitusel teoseid, milledest keegi aru ei saa, mida need tähendavad. Aga võib-olla ongi kunst tänapäeval just selles, et teosele võib igaüks omapoolse nimetuse anda.

☆

Meil oli siin esmakordselt matusetalitus Eesti Majas. Kirjastus Orto juhataja Andres Lauri viimse soov oli, et ta ärasaatmine toimuks Eesti Majast. Seda kadunu soovi respekteeriti, isegi meie rahvuslipp oli matuse ajal väljakul poolvardas.

Nii tehti kunagi kaugel kodumaal ja mitmel mandril ja mitmes kaasmaalaste keskuses on see tänaseni endastmõistetavaks, et lahkunute soove respekteeritakse viimse austuseavaldusena eestlaste ühismajas. Torontos oli see esmakordseks juhtumiks ning nüüd arutatakse siin ja seal, et kas esti Maja muutub tulevikus ka leinamajaks.

Igatahes pretsendent on loodud ja kuidas seda tegelikus elus rakendatakse, näitab tulevik. Teatavatel juhtudel ja teatavate üldtuntud isiksuste puhul võib kindlasti Eesti Maja ka leinamaja ülesannet täita, nagu seda mäletame Tartu Vanemuisest ja Tallinna Estoniast või ka kasvõi näiteks Londoni Eesti Majast Inglismaal. Miks ei või seda olla ka Toronto eestlaste oma maja?

☆

Eelolevatel nädalatel peavad mitmed Toronto kesksed organisatsioonid oma kevadise aastapeakoosoleku ja sellele järgnevalt jääb eestlaste elu Torontos seisma selles mõttes, et päriselu hakkab pulbitsema maal järvede kallastel ja jõgede ääres. Ja pea need puhkuse-ajadki ei saabu! Raske talvise töö ja pingerikka tegevuse järele vajavad kõik puhkust ja hingetõmmet, et sügisel alustada sealt, kus kevadel töö-tegevus seisma jäi. Selleks kõigile — head äraolemist! (EPL/PM)

JAAN PUHVEL, Kalifornia ülikooli vördleva keeleteaduse korraline professor, esines Indiana ülikoolis külalisloengutega "Müüdist indoeuroopa eepikas". Indiana ülikool on tuntud oma soomeugri programmiga, mille raamides õpetatakse m.h. ka eesti keelt ja välja antud soomeugri keelte õpperaamatuid. Eestlastest on külalisprofessoritena esinenud varem Walter Anderson, Ivar Ivask, Ilse Lehiste, Els Oksaar, Aleksis Rannit ja Viktor Terras.

Kas teie lapsed

ja lapselapsed loevad

EESTI PÄEVA-LEHTE?

Selle kaudu seotakse nad eestlusega ja Eesti probleemidega. Paljud vanemad peavad oluliseks tellida lehte ka oma lastele kingitusena, et nad harjuksid eesti oma lehte lugema.

SOOVITAGE EESTI PÄEVALEHTE NENDELE, KES VEEL EI OLE TELLIJAD

EPL saadab meeleldi proovinumbreid.

Moskva ründab Ivar Ivaski Books Abroadi

NEW YORK (VE) — Oklahoma ülikooli väljaandel ja prof. Ivar Ivaski toimetusel ilmub rahvusvahelist kirjandust tutvustav ja jälgiv veerandaasta kirjandusajakiri "Books Abroad". N. Liidu kirjanduseajakiri "Znamia" (Lipukiri) töi oma möödunud detsembrikuu numbris ära pikema artikli Alexnader Dimshits'i suiest pealkirja all "Tänapäeva mitmerahvusliku nõukogude kirjanduse ideoloogiline võitlus". Selles tungitakse teravalt kallale "Books Abroadile" ja selle eestlasest toimetajale professor Ivar Ivaskile.

Vene ajakiri kirjutab m.h.:

"Books Abroad" on tüüpiline Ühendriikide publikatsioon, mis pühendab "nõukogude kirjanduse uurimisele". "Books Abroad" ilmub tunnustatud reaktsionääri, eesti emigrandi I. Ivaski toimetusel ning järelikult höögub sealt vastu N. Liidu kirjanduse vihkamine.

Kuid kuna ajakiri on ülikooli akadeemiline väljaanne, on ta sunnitud oma salakavalat viha peitma näilise objektiivsuse taha, tuues ära mitmeid ülevaateid N. Liidu raamatuist, mis on oma toonilt "neutraalsed".

On tüüpiline selletaolistele "Nõukogude Liidu kirjanduse "uurimustele", et need sisuliselt pole midagi muud kui süstemaatiline söda sotsialistliku realismi vastu. Ajakirja toimetajad ja kaastöölised ise arvatavasti ei taipa kui naeruväärsed nad on oma maniakklikus vihas meetodide vastu, millele baseerub kogu N. Liidu kirjandus. Ykskõik siis missugust raamatut nad atakeerivad, põhjustab seda alati üks ja sama aje — maha teha sotsialistlikku realismi, mis nende arvates oleks nagu mingi sõimusõna.

Olles lähemalt vaadelnud üksikute nõukogude raamatute vastu esitatud kriitikat raevutsevast vaatevinklist, lõpetab "Znamija":

"Books Broad" on eeskujulik näide sellest, kuidas juhitakse "nõukogude kirjanduse uurimust" ühes publikatsioonis. Akadeemilise maski varjust ja loitva vihaga tõmmatakse "mask maha" sotsialistlikul realismil ega taheta tunnustada, et sotsialistlik realism on loomingujõuline ja võimas alus kogu N. Liidu mitmerahvuslikule literatuurile. Niisuguseid järjekindlaid ja puru-silma puistamise atakke sotsialistliku realismi vastu juhitakse veel nii mitmeski teises publikatsioonis Uhendriikides, Lääne-Saksamaal, Prantsusmaal, Skandinaavias ja teistes riikides".

Ivar Ivask

• Pressi-tsitaate

UUS POLIITILINE MEKA

Nii nagu iga muhameedlane peab kord elus ära käima pühas linnas Mekas, nii voorivad riikide diplomaadid, poliitikud ja rahvasaadikud Moskvas käia, kirjutab New Yorgi Vaba Eesti Sõna — ühed et saada uusi relvi "vabastamissõdadeks" ning mässudeks, teised et kõrvaldada sõjaohtu, kolmendada petliku lootusega äritegemiseks kaubavahetuse teel.

Üks viimastest prominentsetest N. Venes käijatest oli Nixoni usaldusmees Henry Kissinger, kes veetis kolm-neli päeva Moskva peakommunisti Brezhnevi maamõisas Zavidovos, Moskva lähistel, pidades võõrustajaga vodka ja kaaviari juures nõu rahvaste ajaloo edaspidise kujundamise üle.

Keegi ei ole ju nii naiiv, et võtaks tõsiselt ametlikku informatsiooni, nagu oleks Kissinger-Brezhnevi pika jutu peateemaks N. Vene kompartei peasekretäri külaskäik USA-sse juunis või juulis. Selleks ei oleks olnud tarvis Kissingeri-astmega mehel minna Moskvasse.

Nixon ise on juba kaks korda käinud Moskvas ja sellega endale välispoliitika alal suure plussi teeninud N. Venemaa küsimustes valdavas enamuses võhiklike ameeriklaste masside juures. Olles praegu Valge Maja personali eksisammude tagajärjel suurtes sisepoliitilistes raskustes, vajab Nixon hädasti uusi kordaminekuid välispoliitikas.

Kuna N. Vene on praegu vabale maailmale suurim oht, on Moskvaga sobimuse saavutamine eriti meelitav eesmärk. Kui president Roosevelt oli veendunud, et ta oskab onkel Dzho'ga", Staliniga, sõprust teha, siis miks ei peaks president Nixon uskuma, et ta saab heaga toime tulla "onkel Leonidiga", Brezhnevi-ga?

Nagu teada, mängis president Roosevelt maha sadade miljonite inimeste vabaduse ja kümnete rahvaste iseseisvuse. Ajalugu näib ka praegu jälle korduvat USA suhtumises kommunismi üldiselt ja N. Venesse eriti. Küsimuses on ainult, kas korduvad a tagajärjed.

Ei ole kahtlust, et Zavidovo "datshas" oli kõne all ka N. Vene agressiooni abil saavutatud maadevallutuste, s.t. Euroopa praeguste riigipiiride tunnustamine. Kas globaalses mastaabis kalkuleeriv Kissinger pidas Eesti, Läti ja Leedu küsimust küllalt tähtsaks selleks, et Brezhnevi südamesoovi aneekteerimise tunnustamiseks tagasi lükata? Või et väljaränu vabadus tuleb kindlustada mitte üksi juutidele, vaid kõigile N. Vene elanikele? Vastused nendele ja paljudele teistele küsimustele on praegu saladiplomaatia eesriide taga.

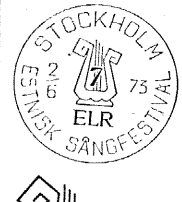

VII LAULUPIDU ROOTSIS
VII ESTONIAN SONG FESTIVAL IN SWEDEN 29.5—3.6.1973

Postivalitsuse poolt on valmistatud Eesti Laulupeoks eritempel (ülal), millega tembeldatakse laulupeoliste posti 2. juunil laulupeo-eriümbrikutel, miiliste nurka näeme allpool.

Üleriigilise eesti noorte laskespordi laagri kolme organisatsiooni esindajaist koosnev korraldav juhtkond. Istuvad vasakult: Ants Paas, Kalli Klement, Anu Blunt, Dea Raud ja Richard Norvell. Teises reas vasakult: Aksel Paltman, Eugen Tiits, Anton Seo, Ago Talvar. Eduard Kvellsten, Olev Mächans ja Tiit Nurmela. (Foto Ants Paas)

Laskespordi laager ootab köikjalt noori

Eesti Maja toimus tejne Üleriigilise Eesti Noorte Laskespordi ja Spordi Laagri juhtkonna töökoosolek, kus kolme korraldava organisatsiooni esindajate koostööl viimistleti laagri lõplik kava ja anti ülevaade senitehtud ettevalmistustest.

Kuna lasekesport ja sellega ühenduses olev füüsiline ning psüühiline kasvatus ning treening on võitnud meie noorte hulgas suure populaarsuse, osutati juhtkonna poolt käesoleva üleriigilise laagri ettevalmistamiseks erilist tähelepanu. Varajasemate laskespordi laagrite kogemused on andnud rikkkalikke praktilisi teadmisi ja neid taiendatakse pidevalt, et anda meie noortele parim kasvatus meie rahvusliku suurspordi alal.

Varakevadel harvendati mets, kuhu nüüd püstitatakse viis suurt sõjaväe telki, milledes on köetavad kaminad. Kuid iga noor võib soovi korral oma telgi kaasa võtta, millede paigutamiseks on Metsalaskerajal kaljuküngaste, kuuskede, mändide ja kasesalude keskel küllaldaselt kauneid kohti.

Masinad ja inimesed on aidanud siluda Metsalaskeraja kaljust pinda ja senistele tulejoontele lisaks ehitati käesoleval kevadel uus püstoli-laskerada ning viimastel nädalalõppudel pandi alus võrkpalliplatsile.

Seni on laagrisse registreerinud arvukalt noori meie kuningriigi lõunapiirist kuni Lapi rajani. Hää eelduse moodustab mitmete rahvuslike ürituste ajaline kokkusattuvus, mille kõrgpunktiks kujuneb Juubelilaulupidu. Nii saavad kaugemalt kohalesõitnud noored ja vanad osa võtta mitmest suurüritusest.

Metsalaskerada annab puhkust ja tegevust nii noortele kui vanadele. Kes ei ole seni registreerinud, kuid soovib siiski osa võtta paljudest huvitavatest laskepsordi erialalistest treeningutest, vabaõhuspordist, luuremängust, lakkeõhtust ja tantsust Jahimajas ning metsa all — on võimalus veel registreerida õhtuti telefonil 0753/31883. Teretulemast Metsalaskerajale!

A.P.

Diplomaadi mälestused söjaperioodist Soomes

Mõni aeg tagasi leidsid tähelepanelikud lehelugejad Eesti Päevalehest märkuse, et EKK kirjastuse poolt 1971. a. välja antud A. Varma mälestusraamat "Diplomaadi kroonika" on nüüd Otava kirjastusel Martti Rauhala tõlkes ilmunud pealkirja all "Lähettiäänä Suomessa 1939—1944" (Saadikuna Soomes). Allakirjutanu arvates on see siiski hoopis märkimisväärsemaks sündmuseks kui et see tohiks jääda üksnes ühe lühikese teate varasse. On ju Ilmar Talve Juhansoni reiside ilmumisest möödunud mitu head aastat ja see oli vist küll viimaseks eesti probleemide käsitluseks soome keeles.

Teadmata kellegi teise arvamist olgu A. Varma raamatu soomekeelse väljaande kohta registreeritud allakirjutanu puht isiklik mulje, et see võrreldes eestikeelsest originaaliga, osutub märksa suurema löbuga loetavaks. Seejuures on raske öelda kuivõrd selline mulje oleneb tõlkija osavamast sõnastusest või lugeja pealiskaudsemast keeleoskusest. Tuleb ju eeldada, et viimasel juhul konarlik sõnastus vähem silma torkab, mis eestikeelse väljaande puhul, hoolimata autori hoiatusest eessõnas, tükati ikkagi segama kippus.

Kuna soomekeelse väljaande puhul mainitud segav mõju ära langeb, siis tulevad A. Varma teose voorused ka paremini esile. Ja ei ole kahtlust, et sellel mälestusraamatul on silmapaistvaid voorusi. Neist kõige väärtuslikumaks tuleb ehk pidada seda, et Varma üksnes ei väida ja ei seleta vaid esitab ka dokumente öeldu tõendamiseks. Selle väga olulise asjaolu illustreerimiseks võiksime esitada väikese vördluse saadik Heinrich Laretei mälestusraamatuga "Saatuse mängukanniks". Mõlemi saadiku mälestusis on nimelt juttu Karl Asti osast Soome-N. Liidu Talvesõja järgse vaherahu sõlmimisel. Käsitlus on neil aga teineteisest täiesti erinev. Sel ajal kui Laretei vastavalt oma mälestuse alapealkirjale — "Mällu jäänud märkmeid", ainult mälu järgi jutustab, on Varma talletanud Asti poolt 9.2.1940 välisministrile saadetud kirja ärakirja, mis nüüd avaldamist leiab koos asja juurde kuuluvate Karl Asti märkmetega. Võiks öelda, et ka see toimub kongeniaalselt A. Varma raamatu eestikeelse väljaande pealkirjale. (vt. lk 110—114, mõeldes võimalikule soovile öeldu kontrollimiseks on lk numbrid nii siin kui edaspidi antud eestikeelse väljaande järgi.)

Erinevus mõlemi käsitluse vahel on nagu kõik seda ise kontrollida võivad niivõrd suur, et see määravaks kujuneb mõlemi saadiku mälestusraamatu iseloomule. Samal ajal kui Laretei jutustus osutub huvitavaks ja kohati põnevaks lugemisvaraks, esindab Varma vähema lugemisväärtusega aga seda suurema kaaluga poliitiliste mälestuste zhaanrit.

Aleksander Varma mälestused ilmusid nüüd ka Soomes.

Seda vahet võiks väikese modifikatsiooniga iseloomustada ka nii et ühe mälestused püüavad vastata küsimusele kuidas? ja teise omad küsimusele miks-spärast? Ja kuna neist esimest küsimust üldiselt peetakse huvitavamaks, siis on see ehk ka üheks seletuseks miks A. Varma mälestused osutuvad raskemalt loetavaks.

Viimaksmainitud arvamise puhul on olnud aga kuuida ka teistsuguseid seletusi. Nii on näiteks tähelepanu juhitud selle-le, et A. Varma raamatus esitatavaist dokumentidest selguv probleem on pahatihti juba enne seda autori ümberjutustusena lugejaile tuntuks saanud. Seeläbi on tekkinud kordamised, mis lugemist teatavasti ei hõlbusta. Teise puudusena on osutatud mõningaile eksitusile, milliseid õnneks esineb küll harva, mis aga on n.ö. lihtsamat laadi. Näitena võiks esitada "Füsilier-Bataillon'i" lühendina "Flis pat." raamatusse sattumist (lk 264). Nagu selgub joonealusest märkusest on tõlkija märganud segadust pataljoni nimes, oskamata aga siiski eksitust parandada.

Vähem ehk on siiski eksitusega tegemist neil puhkudel, mil esitatule on vahemärkustega püütud anda sisu, mis tsiteeritaval tekstil puudub. Sellised asjad on muidugi juba ebameeldivamad ja mitte kõige vähem seetõttu, et lugejal puudub igasugune võimalus töe jälile saamiseks. Näitena võiks esitada ühe allakirjutanu erakirjast lahtikistud tsitaati kus juttu on sellest, et nooremates tegelastest koosneva kliki tegevus Stockholmis on omane tekitama uut vapside liikumist eesti vabatahtlike hulgas Soomes. See kartus mis hiljem tõepoolest mõnel määral põhjendatuks osutus aeg-ajalt kuuldavale tulevate ähvarduste näol, et tuleb "Eestisse minna korda looma", on aga A. Varma raamatus saanud teise sisu. Vastava klambritesse asetatud "seletuse" kaudu tahab see tsitaat nüüd sugereerida, et selline "pahandus" on tekkinud provotseerimatult eesti vabatahtlike endi hulgas. Ei ole kahtlust, et tsitaatide selline kasutamine ei tohiks olla lubatav.

Samuti on küsimus kuivõrd õiglane on mujale tööle läinud Saatkonna endise sekretäri ja sõjaväelise atashee süüdistamine oma ametivande ja kodanikukohuste vastu eksimises. Tõstis ju Saatkonna endiste ametnike mujale tööle asumine paratamatul üles lojaliteedi küsimuse, mis ilmselt eriti aktuutseks kujunes veel seetõttu, et nende kolleegide hulgas kellega saadik tihedaid sidemeid pidas, oli ka niisuguste riikide esindajaid, kelledega Soome vahekorrad halvaks läksid. Ja nagu üldiselt on teada, võivad sõja ajal teatavail eeldusil mõned kontaktid kujuneda otseselt elukardetavaiks. Seepärast ei oska ka vähemalt allakirjutanu endiste alluvate ägedasse taunimisse A. Varma raamatus mitte erilise arusaamisega suhtuda.

Kõik need küsimused, nii õrnad kui need ka olid asjaolustele, ei oma siiski suuremat tähtsust. Teatavad konsekventsid ei puudunud siiski ühenduses saadik A. Varma ja ajakirjanik H. Vellneri vahel tekkinud tüli hargnemisega. Kõige pealt oli selle tulemuseks Helsingi eesti pagulaskonna lõhenemine. Kuigi ehk see osutus paratamatuks, võinuks kindlasti vältida üritusi tüli üle kandmiseks Karjala kannasel asuvate eesti vabatahtlike hulka. Kuigi need suurelt osalt ebaõnnestusid paistab, et neid üritusi ikkagi tehti. Sellise mulje jätab bähemalt 18. diviisi koolituskeskuses seersantidena teenivate eesti lipnike kiri saadik Varmale 21. oktoobrist 1943 (lk 208—209).

Mainitud kirja saatmise ajaks oli Helsingis toimuv "maajagamine" jõudnud juba oma haripunktile. Tüli oli avalikult lahti puhkenud 9. oktoobril, mil teatavaks sai, et H. Vellner oli esitanud märgukirja Soome Peastaabile, kus soovi avaldati ühe suurema eestlastist koosneva üksuse (nn. Eesti armee südame) loomiseks. Järgnevalt oli saadik Varma 11.10. Soome Välisministeeriumis teatanud, et temal H. Vellneri askeldustega midagi tegemist pole ning kirjaga 13. oktoobrist informeeris ta kogu probleemist pikalt ja põhjalikult Eesti saatkondi Stockholmis ja Londonis (lk 198—202).

Tohiks olla tõenäoline, et peatselt seejärel saabunud eesti lipnike kiri moodustab ühe lüli selle asja arengus. Sellele osutab esiteks ajaline kokkusattumine aga muidugi ka veel kirjas esinev kinnitus, et eesti vabatahtlikud usaldavad oma poliitilise esindamise ainuüksi "E.V. seadustikele esindajaile."

Ilma eelmainitud seoseta tunduks ju selline loomulik kinnitus täiesti ülearusena. Ja isegi kui selline kiri ei peaks olema kirjutatud Helsingist saabunud tellimise peale, oli saadik Varmal igal juhul võimalik kõnesolevat kirja kasutada löögipuuna vägikaika vedamisel H. Vellneriga ja viimast toetava kapten K. Talpakuga.

Igal juhul ei olnud neil aegadel Helsingi tülide laienemine Soomes olevatele eesti sõjaväelastele sugugi väljaspool võimalusi. Õnneks seda siiski päris sellisel kujul ei juhtunud, to mille üle võib ainult headmeelt tunda. Vähemalt niiplaju kui sellest selgub A. Varma mälestusraamatust, on sellel tüli juures rohkem intriigi kui poliitiliste vastolude hõng.

Päris kerge nii eelkäsitletud kui ka teiste A. Varma raamatus esinevate küsimuskomplekside järgimine siiski pole. Raskus seisneb peamiselt asjaolus, et sündmusi ei esitata kronoloogiliselt vaid neid on püütud süstematiseerida. See iseendast õige materjali organiseerimisvils on aga käsitletavate küsimuste puhul olnud kaunis raskelt teostatav sest suur osa asju on üksteisega niivõrd tihedalt seotud, et nende osadeks lahutamine arusaamist raskendab. Mingi ettekujutuse niisugesest killustuseest andis aga ehk juba eelnev käsitlus, kus informatsioon ühe ja sellesama küsimuse kohta nagu näha esines üksteisest lahus. Käsitluse järgimist hõlbustanuks muidugi suuresti isikunimede register, aga see puudub nii eesti- kui ka soomekeelsel väljaandel.

Need arvustavad märkused tehtud, tuleks aga uuesti alla kriipsutada käesoleva kirjutise alguses esitatud hinnangut saadik A. Varma mälestusraamatu väärtusest ajaloo allikana. Ühtlasi annab see teos aga ka huvitava ülevaate 2. maailmasõja lõpul Soomes olnud eestlaste probleemidest E.V. ametliku esindaja aspektilt vaadatuna. Eriliselt tuleb aga tervitada raamatu soomekeelse väljaande ilmumist, mis väga tunnustatusväärsel viisil näitab, et huvi soomlaste hulgas nende veelgi enam kannatanud ja kannatava väiksema venna vastu pole päriselt kustunud.

Kellel on andmeid Ary Ansost?

Käesoleva aasta algupooleõ suri Saksamaal, Heilbroonis naitleja Hilda Ary Anso v. Heister.

Kadunu lavakunstilise karjääri hiilgavaim tähelend kulges olulisemas osas Saksamaa orbiidis, ent ta juured olid tugevasti eesti kamaras: Hilda Anso põlvenes Viljandi lähedalt Sürgaverest, Tindi talust, kuhu ta ikka ja ikka taas naasus — ka siis, kui tuuled ja tormid käisid üle Euroopa.

Lavakunstilise kooli sai kadunu lühemat aega tal linnas "Estonias" viibides ja enda innustajana ning õpetajana hindas ta eriti kõrgelt Hilda Gleserit, kellele ta mõtles ja kellest kõneles alati, kui jutt kal dus lava suunas. Kui aeg jõudis sinna-maale, mil eesti pagulased koondusid Saksamaal DP laagritesse, siis oli Hilda Anso üks neist, kes taas asus eesti lavakunsti väsimatule viljelemisele Hanau DP laagris.

Hiljem kulges ta rännutee Saksamaalt Rootsi, ta viibis ka lühemat aega Inglismaal ja teekond jõudis lõppu Saksamaal.

Hindajaid on alati mitmesuguseid ja nende hinnete lähtekohad on vastavalt sellele suurest erinevad. Ent need, kes kadunule seisid lähemal, võivad puhtsüdamlikult nentida seda, et Hilda Anso, hilisemalt tuntud enam Ary Anso v. Heisteri nime all, oli vastuvaidlematult eesti lavakunstnikke eesti südametukksetega ja eesti loomingulise leegiga. Ei oleks nagu päris õiglane teda unustada.

Selleks pöördub allakirjutanud üleskutsega kõigi kaasaegsete poole, kellel nii või teisisti on olnud kokkupuuteid kadunuga, et nad aitaksid koguda ja ülesmärkimiste teel talletada kõike, mis kuidagi puutuh Ary Ansosse. Ürikud ja pildid on teretulnud, isiklikud mälestuskillukesed samuti. Eriti hinnatav oleks, kui kuskilt saaks kätte kadunu kaustad, kuhu ta talletas enda mälestusi, väljalõikeid ajalehtedest arvustustega ja piltidega lavastustest, kus ta kaasa tegi jne.jne.

Saksamaal DP-na "pildipostile" materjale kogudes ja intervjuusid tehes pajatas Hilda-Ary Anso nii mõndagi huvitavat, mis ruumipuudusel kõik ajakirja ei mahtunud. Nii on allakirjutanul olemas otsekui väike alus mainitud ürituseks. Ka olen temaga kokku puutunud Tindi talus, hiljem Saksamaal ja DP aegadel Hannaus ning Geislingenis. Seetõttu oleksin nõus kogutud materjale enda hooldamisele võtmise mõttes. Vaevalt läbitöötatud materiale praegustes oludes saab kuskil raamatukesena trükkida, kuid ükskõik millisele arhiivile oleks see materjal teretulnud. Peetakse aga otstarbe-hekohasemaks siin mõnda teist keskust, olen sellega muidugi avasüli nõus.

Lootes, et need read ei jää hüüdjaks hääleks kõrbes,

ARNOLD SEPP
2721 NW 21-st Avenue
Miami, Fla. 33142 — USA

"Koduse mehe amet igav" Kuidas on perenaistega?

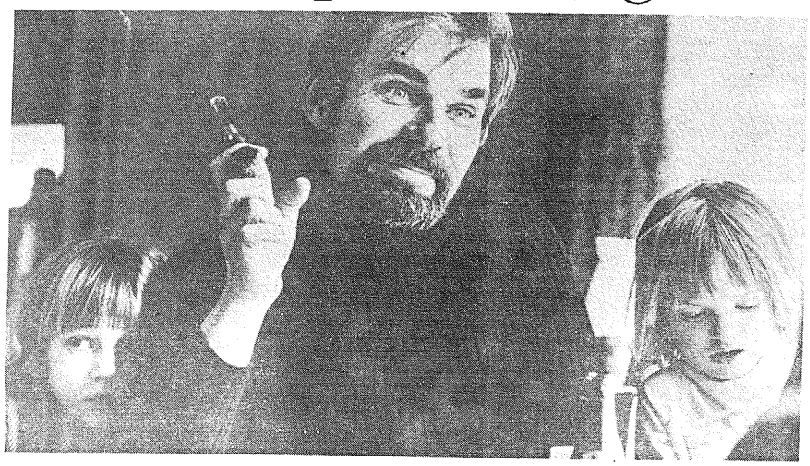

Kaljo Nõu Sollefteås on jutustanud ajakirjale "Se", kuidas tundub, kui perekonnas mehe ja naise rollid tööolukordade tõttu äkki on ümber pöördud ja mees peab täitma kodus neid ülesandeid, mis langevad koduperenaisele tavaliselt.

Pildiajakiri "Se" kohtas Sollefteås "päris elusat rootsi hemmamannenit" eestlase Kaljo Nõu isikus. Kaljo Nõu nimelt on tekiinud olukordades perekonnas see, kes hoolitseb kodu ja laste eest, kuna abikaasa Valve on prekonnas leivateenija kooliõpetajana. Kaljole esitatakse sageli küsimus, kuidas on olla "kodune mees" ja sama küsimuse on esitanud ka ajakiri:

— Kõigepealt tuleb toime tulla kahe esimese kuuga, on Kaljo Nõu vastanud. Sest just siis tundub isoleering kõige raskemana. Siis püüad tegevusetusest jagu saada sellega, et koristad nagu hull. Saad koristamismaania.

"Se" on siin imestanud, et ta köneleb tegevusetusest ja heidab vahele küsimuse, kas ka tavalised koduperenaised on tegevuseta?

— Nad peavad seda olema, sest koduseid tegemisi ei ole nii palju, et need täidaksid inimese päeva.

Aga lapsed, kuidas on lastega, küsib ajakiri:

— Jah. Võiks ju arvata, et rootsi koduperenaised, kuna neil jääb nii palju aega üle, pühendaksid ülejäänud aja oma lastele. Ent seda ei toimu ja see on pannud mind mõtlema, kui ma istun liivakasti juures ja olen tähele pannud emade viisi oma ülesande täitmisel. Mis õieti teeb perenaine, kes oma lapsed hommikul välja kihutab, ennelõunal pesu peseb ja koristab ning lõunaks valmistub, pealelõunal?

Kaljo Nõu on valmis, et lugeb koduperenaised teda selle kriitika pärast on valmis maha trampima, märgib ajakiri ja ütleb lõpetuseks, et kodune mees on samal ajal esitanud küsimuse, miks omavalitsus midagi ära ei tee, et kuidagi täita koduperenaiste monotoonset argipäeva. Koduperenaised tuleksid välja tuua ja aktiviseerida. Ütles koduperemees.

Lähist Maailmast

KAATER — pohmelus ja peavalu pärast "joomapidu" — muutub varsti mineviku hädaks. Bostonis on käimas sellekohased uurimistööd, kus katsetatakse kuldkaladega, paigutades need vette, kuhu on kergelt lisatud viskit või vodkat. 'Purjus" kuldkalale antakse seejärele seerumit, mis kõrvaldab tema ajus alkoholihäired. Oletatakse, et seda seerumit võib peatselt hakata ka inimeste juures praktiliselt kasutama.

SALAPÄRANE HAUD tekkis l.a. novembris Moskvas Stalini teise naise Nadezhda Allilujeva haua kõrvale. Haua ümber tekkisid mitmesugusused kuulujutud. Alles nüüd lahenes haua saladus, kui ametivõimud lasksid sellele asetada mälestustahvlikese. Ilmneb, et h uas puhkab Stalini poja Vassili poeg Vassili. Noort Vassilit, kelle emaks oli marssal Timoshenko tütar Jekaterina, tabas .a. südamerabandus. Ta oli siis 23 a. vana.

VAISTEVAHETAMISE KLUBI tegutseb Huntingtonis, Long Island'il "N.Y. Daily Newsi" teatel. Klubi liikmemaks on 4 dollarit ja igakordne sissepääs samuti 1 doll. Peamiselt liikuvat seal noored abielupaarid 20-30 aastate vahel, külastades klubi 1-4 korda kuus, et üheks õhtuks vahetada naispartnereid. Seesuguse vahetuse hoidvat inimese noore, seletanud üks klubi naisliige. Klubi baaridaam, kes näis olevat ka mänedzher, ütles, et algul on eriti naistel teatav "keskklassi sisetunne", kuid see kaduvat varsti. Lõppeks aga avastavat nad, et igal inimesel peab olema vabadust sel määral, "et see ei tülita teisi". Politsei teostavat vahel haaranguid, kuid nendega pole midagi saavutatud. Liikmete arv hoopis kasvavat. Hiljuti küsinud üks 70-ndates aastates abielupaar, ks ka nendel ei oleks võimalik klubiga ühineda.

— — —

Jaak Nõu doktoriks

18. mail 1973 kaitses tekn. lic. Jaak Nõu doktoriväitekirja Kungl. Tekniska Kollegiesaalis, Administratsioonihoones.

Doktoritöö koosneb kahest tööst: 1. The Electric Field of a Gap in an Infinite Cylindrical Antenna. TRITA-TET-7301. 2. A New Electronically Scanned Antenna. TRITA-TET-7302.

Jaak Nõu on agr. dr. Joosep Nõu ja kodumajanduskooli õpetaja Alide Nõu poeg, sünin ud 1938 Tallinnas, lõpetanud gümnaasiumi Uppsalas 1956, lõpetanud Tehnika ülikooli Stokholmis ja sooritanud tekn. lic. eksami 1971. Jaak Nõu kuulub akadeemiliselt üliõpilasselts Raimlasse.

†

Aline Hermann
Vera v. Korff

Surn. 1973. a. Saksamaal

Mälestavad

END. EESTI K.N.N.Ü. LIIKMED

†

Meile väga armast

Hermine Schultz'i

mälestame kurbuses

ILMA JUHKAM perekonnaga

ELMAR TOMSEN

RAIMUND RAIDVE

Armast abikaasat

Harda Abe't

mälestab tema I surma-aastapäeval 27. mail.

WASSILI

Kohalik elu

BORÅS

Väljasõit

Boråsi Eesti Naisringil on saanud meeldivaks traditsiooniks pärast talvise tegevuse lõppu korraldada ühepäevane väljasõit. Tänavu toimub see 16. juunil, kusjuures sõidetakse läbi varasuvise Smålandi eesmärgiga külastada Euroopa pikimat silda Ölandsbron. Sinnasõidul külastatakse paari klaasitehast. Kaasa võivad sõita ka mitteliikmed. Sõidust osavõtta soovijail teatada tel. 13 80 01 (Tamm), 13 05 25 (Aarne) , 13 10 66 (Paet) hiljemalt 2. juuniks.

ESKILSTUNA

Bussiga laulupeole

Eskilstuna eesti pensionäride buss Stockholmi laulupeole laupäeval, 2. juunil väljub Teatri eest kell 11. Tagasi jõutakse umbes kl. 21 õhtul. Bussis leidub veel vabu kohti. Teretulemast kaasa!

HELSINGBORG

Naisringi väljasõit

Helsingborgi Naisring korraldab väljasõidu Sofiero lossi pühapäeval, 27. mail kl. 13. Gild on agr. E. Arro. Pärast ringkäiku lossis referaat E. Arro kodus, Konsulsvägen 6, Laröd teemal "Reis Iisraeli". Kogunemine Hamntorgetil, buss 1, kl. 12.30. Kogunemine bussipeatuses Sofiero lossi ees.

LUND

E.Maja peakoosolek

A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja kutsub käesolevaga kõiki aktsionäre korralisele peakoosolekule pühapäeval, 27. mail. Lokaal: Akademiska Föreningen, Sandgatan 2, "Kajutan", keldrikorrusel.

Kavas põhikirjas ettenähtud päevakord ja lisaks sellele eri päevakorra punktina aktsiakapitali suurendamine. Koosolek algab kl. 12 täpselt. Tund aega enne koosoleku algust toimub häälte registreerimine ja aktsiate väljajagamine.

Vahetult pärast koosolekut toimub ühine koosviibimine kovhilauas Kultureni kohvikus. Ettekandega esineb Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse direktor A. Ventsel Stockholmist. Kohvi hind 5:50. Eesti Maja juhatus loodab rohkearvulist osavõttu.

STOCKHOLM

Meeskoori peakoosolek

Stockholmi Eesti Meeskoori korraline peakoosolek peetakse 5. juunil kell 18.30 Eesti Majas, Wallingatan 34.

Päevakord: 1) Avamine ja rakendus, 2) 1972/73 tegevusaasta aruanded, 3) Revisioni-komisjoni aruanne, 4) Liikmemaksud, 1973/74 a. tegevuskava, eelarve, 6) Valimised, 7) Austraalia reis, 8) Kohalalgatatud küsimused.

Kõik SEM-i liikmed teretulnud!

STOCKHOLM

Tennis

SET-i handicap-võistlus toimub 31. mail ja 3. juunil Hjorthageni tennisväljakuil. Võistluste juhatajaks Roland Türner, tel. kodus 18 19 69, tööl 22 85 80, kellele palutakse ülesanda või Peet Valdasele hiljemalt pühap. 27. maiks.

Võitude hulgas rändauhind hr. Ojalt — suur hõbekarikas.

— — —

LEILI JA LARS LJUNGILE sündis Stockholmis poeg.

WILLIAM VÕSU, 43, nimetati Stora Kopparbergi kontsernis Kvarnsvedeni paberivabriku uueks asjaajajaks direktoriks.

LAURI VASKA, Clarkoson College of Techonology õppejõud USA-s korralise professorina, teostas loenguterreisi USA ülikoolides kunstliku vere probleemidest. Ta on pikemat aega uurinud kunstliku vere küsimust.

ILMAR RAAMOT abikaasaga saabusid New Yorgist Euroopasse, kus nad külastavad kõigepealt Londoni ja Inglismaad, siis Saksamaad ja lõpuks ka Rootsit. Ilmar Raamot on Vaba Eesti Komitee kauaaegne liige.

Spordikroonika

EESTLANE VÕITLEB AUTOSPORDI PÄRAST

Ühest küljest kurdavad spordivõistluste korraldajad, et televisioon tekitab neile majandusliikke kahjusid, kui see pakub pealtvaatajatele otseülekandeid näiteks jalgpallimatshidest. Teisest küljest süüdistatakse TV-sporti esitatavate spordialade meelevaldses ja ühekülgses valikus, mille tõttu mõned alad jäävad ilma vajaliku reklaamata. Rootsi autospordiliit on palunud TV-d jälgida Anderstorpis 17. juunil peetava vormel-1 autode maailmameistrivõistluste etappi, milline on esimene selletaoline Rootsis ja kuhu on oodata oma 50 000 pealtvaatajat. Kuid TV juhatus pole asjast huvitatud, tuues ettekäändeks inimelude ohustamist ja ohtrat reklaami, mis on lahutamatud võistlustest. Üheks "lahingulööjaks" selles küsimuses on Märt Metslov, Rootsi autospordiliidu sekretär.

Rahvusvahelises konkurentsis on juba kaua nähtud N. Liidu mootorrattureid, kuid vormelautosportlasi veel mitte, kuigi N. Liidus on juba aastaid peetud ringraja meistrivõistlusi võidusõiduautodele. Nagu mitmeski muus läänemaisemas harrastuses on Eesti ka siin esikohal Möödunud aasta neljа vormelklassi meistritest olid kolm eestlased, neist Madis Laiv (vormel-2) juba viiendat korda ja Enn Griffel (vormel-3) samuti viiendat korda.

VALTER SAARISTU ALUSTAS HOOAEGA

Üks möödunud aasta edukamaid eesti sportlasi Rootsis oli kahtlemata 23-aastane purjetaja Valter Saaristu Stockholmist. Kieli-regatilt töi ta rahvusvahelises konkurentsis koju hinnatava esikoha, ta võttis osa OK-jollide maailmameistrivõistlustest Marstrandis, ehkki vahelduva eduga, ja oli võidukas mitmetel rootsi võistlustel. Ka tänavust hooaega alustas ta võitudega Mälaris ja Stockholmi saarestikus. OK-jollid ei kuulu olümpiakavasse oma sarnasuse tõttu pisut suuremа finnjolliga. mis aga oma iseloomu tõttu ei sobi Valterile. Tema suureks sooviks on juulikuus pääseda MM-võistlustele Inglismaal, kuid kõigepealt tuleb läbi teha neli kvalifikatsioonivõistlust, kui õpingud nendele plaanidele kriipsu peale ei tõmba. Jutuajamisel EPL-iga lisab ta lõpuks, et ta võistleb purjetamises juba seitsmendat aastat.

ISA JA POEG TENNISE ESILIIGAS

Västerås noorest tennisemängijast Mikael Kirsist oleme varemalt kirjutanud seoses tema esinemisega JSM-il ja kolmelilkmeliste meeskondade SM-il, kus ta tuli 1972. a. meistriks. Huvitav on märkida, et ühes teises Västerås meeskonnas — veteranide esiliigas — mängib tema isa Udo Kirs. (EPL/AR)

MÄIDO KARI valiti Washingtoni Eesti Vabadusvõitlejate Ühingu esimeheks. Juhatusse valiti veel Jyri Kork, abiesimees Uno Teemant ja Feliks Tamm.

†

Pika raske haiguse järele lahkunud armast abikaasat

August Elmar Laidna't

Sünd. 17.8.1903 Tallinnas

Surn. 19.5.1973 Stockholmis

leinab

ABIKAASA

Matusetalitus toimub reedel, 1. juunil kell 13.30 Heliga Korset kabelis Metsakalmistul.

†

Meist jäädavalt lahkunud kallist isa, vanaisa ja äia

August Elmar Laidna't

leinavad lapsed ja lastelapsed:

EDNE PEREKONNAGA

LILIA PEREKONNAGA

IRENE PEREKONNAGA

ASTRID perekonnaga

ERIK

Isakene, Sinu silma sära ei ununе meil iial meelest ära!

†

Meie armas

Hermine Schultz

Sünd. 7. 5. 1901 Eestis
Surn. 20. 5. 1973 Stockholmis

Mälestavad leinas

SERA SAKS
perekonnaga

MEETA ERIKSSON
abikaasaga

MARTA HÄGGBLOM
lastega

LINDA KONNIST

Matusetalitus toimub reedel, 1. juunil kell 10.30 Heliga Korset kabelis Metsakalmistul.

Totaalne. . .

Algus lk 1

millised isikud on olnud juhtivail kohtadel, nende maade suurtest kirjanikest jne?

Kui palju teame meie gerilja-romantika-ajastul leedu gerilja võitlustest okupantide vastu kuni 50-ndate aastateni? Või paljudest endapöletamistest vietnami vaimus nii hilja kui a. 1972?

Tore Zetterholm tähendas, et see kriitika, mida Andres Küng esile toob, puudutab suurelt osalt kogu sovjetiisüsteemi. Minoriteetide kultuur on ohustatud.

Väljendusvabadus puudub täielikult, ilmneb tagakiusamine ja püüe venestada minoriteete jne.

— Raamatu kulminatsiooniks on see, mida Küng nimetab müüdiks ja mille on ka rootsi rahvusvaheline opinioon suurelt osalt aktsepteerinud — müüt, mis ütleb, et balti rahvad ühinesid N. Liiduga vabatahtlikult ja et venelased tegid lõpu fashistlikule riigivormile.

Tegelikult oli ühendamine sunnimaine kahtlaste valimistega, ja need, kes mängisid koos natsidega, olid venelased ise. Stalini-Hitleri pakt jagas ju Euroopa huvisfääridesse.

Küng tähendab ka, et mõneti reaktsionäärne rezhiim 30-ndail aastail oli tegelikult sunnatud poliitiliselt saksa ja vene agressiooni vastu.

Tore Zetterholm ütles lõpuks, et ta olevat ise külastanud kord Eestit sovjetivene rahukonverentsi seltskonnas. Polnud sugugi mõnus elamus istuda laavaeeres quislingute ja okupantidega.

• Leinateated

Ihasalus, Eestis, suri 22. aprillil Juuli Elise Paemurd, n-na Vilbaste, sünd. 13. detsembril 1897 Kaberneemes.

Studio citys USA-s suri 22. aprillil Peeter Leoke, sünd. 21. mail 1892 Viljandimaal.

Waterdownis Kanadas suri 3. mail Marie Kink, n-na Jürisson, sünd. 22. oktoobril 1888 Viljandimaal.

Torontos suri 7. mail Ervin Allik, sünd. 25. detsembril 1908 Pärnus.

†

Jur. kand.

Mihkel Alexander Speek-Saari't

Lahkunud 12. mail 1973 Tallinnas

mälestab vaikses leinas

HELLA
MATTO-LEINBAUM
perekonnaga

†

Ida Laur'i

mälestavad kurbuses

SILVIA ja ÜLO
ALAKÜLA

Paul Poom 80-aastane

Stockholmis tähistab õigusteadlane Paul Poom oma 80-ndat sünniaastapäeva.

Paul Poom on sündinud Narvas 4. juunil 1893. Lõpetanud Narva poeglastegümnaasiumi 1911 asub P. Poom õppima Peterburi ülikoolis, kus tema huvialaks on ajalugu, filosoofia ja saksa keel. Õpingud katkevad seal 1917.a. ja jätkuvad hiljem Tartu ülikoolis, nüüd aga õigusteaduskonnas, millise teaduskonna P. Poom lõpetab 1. järgu diplomiga 1925.

Paul Poomi huvi õigusteaduse ja juriidiliste probleemide lahendamise vastu algab varakult ja kestab kuni teda sunnitakse omalt tööalalt lahkuma NSV notari sekretärina ja kohustetäitjana. Õigusteaduskonna lõpetamisel algab Paul Poom teenistuskäik kohtu alal, mis viib teda kiirel sammul üha vastutusrikkamate ülesannete täitmisele. Nii toimib ta 1925.a. kohtu-uurijana Narvas, edasi prokurörina Tartus, 1926-1933 Tartu-Võru ringkonnakohtu liikmena, 1933-34 Viljandi-Pärnu ringkonnakohtu abiesimehena, 1934-38 kohtukoja liikmena ja 1939-1940 Eesti kõrgeima kohtu, Riigikohtu, liikmena.

Paul Poomi õigusteaduslik huvi ja tegevus ei ole aga piirdunud vaid õigusemõistmisega ja õigusvaidlusküsimuste lahendamisega n.ö. kohtulaua taga. Ta on püüdnud kaasa aidata paljude õigusteadlike probleemide lahendamisele nende probleemide teadusliku analüüsimise teel, avaldades arvukaid uurimusi, eriti Tartus ilmunud juriidilise ajakirja "Õigus" veergudel. Eesti iseseisvusaja lõpu ajajärgul oli Paul Poom Eesti Evangeelse Luteriusu Kiriku (EELK) ülemkohtu esimees.

Paul Poomi teoreetilisi kui ka praktilisi teadmusi omal erialal on kõrgelt hinnatud, mida kinnitab tema kiire ametialane liikumine ja tema kasutamine lektorina mitmetel kursustel eraõiguse ja protsessiõiguse alal.

NSV Liidu okupatsiocnivõimu tesotajate taastungimisel Eestisse on P. Poom nende kümnete tuhandete eestlaste seas, kes septembris 1944 põgenevad kodumaalt. Tema uueks elukohaks saab Stokholm, kus P. Poom on elanud tänaseni, ja tema uueks töökohaks Stokholmi ülikooli õigusteaduskond. Töötades pikemat aega uurimisstipendiaadina on P. Poomi üneks ülesandeks olnud analüüsida NSV Liidu õiguselu avaldusi, eriti NSVL seadusandlust ja õigusmõistmist. Ta on aktiivselt kaastegev olnud Genfis asuva juristide rahvusvahelise komisjoni üritustel. On selle komisjoni Rootsi osakonna liige, on osa võtnud selle komisjoni poolt korraldatud rahvusvahelistest konverentsidest ja avaldanud komisjoni publikatsioonides uurimusi NSVL õiguse kohaldamisest ja rakendamisest Eestis, eriti õigusmõistmisel.

Paul Poom on aktiivselt osa võtnud mitmete Rootsis asuvate eesti organisatsioonide tegevusest, milledest eriti mainitagu Eesti Komitee, Eesti Teaduslik Selts Rootsis ja Eesti Taduslik Instituut, on aastaid toiminud selle instituudi lektorina õigusteaduslike ainete alal. Avaldanud peale muu õpiku "Eesti kriminaalõigus".

Õnnitlustega ja juubilarile edasiseks tööks jõudu soovides

ARTUR MÄGI

Ungarlased protestisid

Kui Ungari tähistas oma 125-aastast vabariigi aastapäeva, pandi toime mitmeid demonstratsioone vene ülemvõimu ja terrori vastu.

Nõuti iseseisvust, pressi- ja sõnavabadust. Kokkupõrked politseiga olid paiguti väga ägedad. Paarisaja demonstreerija hulgast arreteeeriti 41 inimest.

Kui ungarlased 1848 habsburglaste alt vabanesid, olid nõuded samad kui tänapäeval. Ka siis võideldi iseseisvuse, trüki- ja sõnavabaduse eest.

• Ameerikast

Gallupi ringküsimisel arvas 40 prots. vastajaist, et president Richard Nixon teadis republikaanide plaanist demokraatide partei peakorterisse Watergate-l salamikrofonide sisseseadmiseks, 50 prots. arvas, et president püüdis hiljem tegu varjata.

Protestimeeleavaldused USA suurlinnades juutide tagakiusamise vastu N. Venes toimusid Iisraeli riigi 35. aastapäeva puhul juutide hulgalisel osavõtul, New Yorgis, näiteks, oli väljas 100 tuhat juuti.

President Richard Nixon määras enda assistendiks senise armee staabiülema asetäitja kindral Alexander Haigi, kes asub täitma ülesandeid, mis seni olid Watergate salakuulamisloo pärast kohalt lahkunud presidendi assistendil H.R. Haldemanil.

Tööministeeriumi andmeil on töötute arv eelmise aasta parillikuust saadik vähenenud 520 tuhande isiku võrra. Praegu on tasulisel tööl 83,9 milj. isikut. Rahvaarvu tõusu tõttu on aga töötuid ka praegu veel 5 prots. kõigist töövõimelistest.

USA-s olevat 12 miljonit elanikku alatoidetud, teatas senaator Geroge McGoverni juhtimisel töötav uurimiskomitee. Riik maksab praegu 4 biljonit dollarit aastas 15 miljonile isikule toidumarkide andmiseks, koolieelistele maksuta eine võimaldamiseks jne.

SILT ja SEALT

ALIDE SLET tähisas Sao Paulos Brasiilias 70-a. sünnipäeva. Ta on sündinud Hiinas, kust siirdus a. 1921 Tartu ja lõpetas majandusteaduskonna. A. 1926 läks Brasiiliasse, kus ta ühines oma venna, konsul Ferdinand Saukasse perekonnaga ja asus tööle E.V. konsulaadis. Ta on tänaseni elavalt tegev kõikides kohalikes eesti üritustes ja organisatsioonides.

HELVI LEESMENT esines New Yorgis ettekandega "Tõelise Shakespeare" otsinguil, milles ta vaatles teooriaid, et Shakespeare pseudonüümi kasutasid sootuks teised autorid.

HENDRIK PRUUL, Adelaidest esitas sealsele ülikoolile doktori väitekirja mikrobioloogia alal, siirdudes seejärele Euroopasse lirimaale, kus ta abikaasa on lõpetamas doktoritööd. Sealt söidab abielupaar Heidelbergi, kus Hendrik Pruul esineb külalisloengutega. Septembris siirdutakse USA-sse, kus H. Pruulil on ette ähtud uurimistöö Clevelandi ülikooli juures kahe aasta kestel.

ILMAR HEINARU, USA välisministeeriumi konverentsideosakonna eestlasest juhataja, oli koos abikaasaga kutsutud osa võtma president Nixoni poolt Läänesaksa liidukantsleri auks antud õhtusöögist.

PETER JÜRSSILE ja tema abikaasale Beritüle, n-na Olzon, sündis Stockholmis poeg.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Kiiüditamispäeva jumalateenistus

Küüditamispäeva leinajumalateenistus Stockholmis toimub neljapäeval, 14. juunil k.a. kell 19 Engelbrekti kirikus.

Veel üks minister

Oslo-valitsust on täiendatud veel USA-s asuva nooremapõlve loomaarsti dr. Ants Pallopiga lisaks varem teatatud kolmele uuele liikmele, nagu selgub nüüd ajakirjandusele antud informatsioonist.

Parem. . .

Algus lk 1

tamiseks grupina N. Liidu kodakondsusest.

Väliskomisjoni enamuse negatiivset liini kaitses sotsiaaldemokraatlik riigipäevaliige Göransson, kes ütles end küll mõistvat baltlaste ebameeldivat situatsiooni kahetsedes, et baltlased ei taha N. Liidule isiklikult paluda selle maa kodakondsusest vabastamist, kuigi ametvõimud, s.o. Invandrarverket seda neile on soovitanud.

Nii ei ole Rootsil võimalik neid oma kodanikke kaitsta reisidel kommunistlikesse maadesse.

Göransson leidis, et kuna N. Liit ei ole sellelaadilisi kokkuleppeid, kui Wirmark soovitab, tihegi läänеriigiga sõlminud, siis on asjale kasulikum, kui riigipäev selles küsimuses on üsna valkne ja ei diskuteeri neid probleeme — kõnelejast jäi mulje, et diskussioonid ja nõudmised võiksid häirida N» Liitu (vaata art. lk. 3).

KIRIKLIKE teateid

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peapiiskoplik kogudus. Peajumalat. 27/5 kl. 14 Jakobis, kog. õp., orelil H. Kiisk, laulur.

GÖTEBORG: EELK Gbg ja Lääne-Rootsi kog. leerilaste õnnistamine Kristiines 26/5 kl. 14, õp. Kool ja Rebane, orelil PG Strömberg, laululehed.

ROOTSI KIRIK

STOCKHOLM: Hägerstenis emadepäeva jumalat. 27/5 kl. 14, õp. Kõdar.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nilolai peakirik, 21/5 kl. 11 Issanda Taevaminemise püha liturgia armulauaga, ülempr. Nael.

GÖTEBORG: Kristuse ülest. kirik Guldheden, 31/5 kl. 11 taevaminemise püha liturgia, preester Poska.

SOOME ORTODOKSKIRIK

HOFORS: 26/5 õhtuteen. kl. 17 kog. saalis ja 27/5 liturgia kl. 11 samas, ülempr. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Nelipühi Kirik, Brå vallag. 11, 26/5 kl. 18 jumalat., H. Söderholm, koor-noored, kohvilaud. 27/5 kl. 10 pühapäevakool, kl. 11 lahkumisjumalat. H. Söderholm abik. Torontost, soolo-, noorte- ja koorilaule. 28/5 kl. 19 gitarrigrupp. 29/5 kl. 19 jumalat., M. Vähi Saksamaalt, misjonär Bill Trust Hispaaniast, noorte ja koorilaule.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 27/5 kl. 15, O. Loogna, O. Targama.

ESKILSTUNA: Nelipühi kirik, Smedjeg. 23, jumalat. 27/5 kl. 13, E. Raud, V. Lindma.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 27/5 ja 31/5 kl. 11, V. Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1, 26/5 kl. 18.30 piiblitund, 27/5 kl. 15 pühap.-kooli lõpujumalat, kohvilaud, laste ettek. 31/5 kl. 15 jumalat. 3/6 kuni 2/9 jumalat. kl. 17.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 27/5 kl. 13, H. Viikholm jt., ohver välismisjonile. Betania, Bråddg. 54 palvet. 26/5 kl. 18, könet ja laulu helilindilt.

UPPSALA: Nelipühi Kirik, St. Persgatan 9, jumalat. 27/5 kl. 15.30, H. Söderholm abik. Torontost, Lauri noorte kvartett.

Eesti pensionär soovib tutvust

eesti daamiga

sobivas vanuses. Vast. aadressi ja tel.-numbriga: "Suvi" Box 667, 101 29 Sthlm 1.

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Rootsi televisiooniprogramm

TV Lördag

15.30—16.40 **Regionalt: Magasin Väst. Färg.**
Reportage från norra Dalsland om motsättningarna när det gäller satsningen på turismen, bildberättelse om den kände halländske konstnären och fotografen Severin Nilsson samt filmer ur SF-arkivet från 1920-talets Borås, Skara och Falkenberg. Magasinet avslutas med en aktuell debatt. Programledare: Anette Carlsson. (Västra regionen)
16.45 **Liv i fara.** Färg. Hur man stoppar en blödning. Textat.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
16.55 **Olis tarvittu jumalaa.** Ruotsin suomalaisten miettelöä elämästään ja kirkon velvollisuuksista.
Man skulle behövt en gud . . . Finnar i Sverige funderar kring sina liv och kyrkans plikter. Textat på svenska.
17.25 **Matka.** Osallistujat: Leo Lastumäki, Vesa-Matti Loiri, Paavo Piironen, Olavi Ahonen ja Yrjö Järvinen. Matka suoritetaan ilman vakuutusta.
Resan. Färg. Finlands bidrag till årets Montreuxfestival.
17.50 **Helgmålsringning.** Färg. Från Sidensjö kyrka i Ångermanland.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **Aktuellt i veckan.** Färg. Textat.
18.30 **Den stora svarta hunden.** Färg. Fransk novellfilm. Manus och regi: Jean Marie Nadaud.
I huvudrollerna: Maurice Garrel och Denise Peron.
19.00 **Claude Léveillée.** Färg. Från Quebec, dvs franska Kanada, kommer poeten, pianisten, kompositören och sångaren Claude Léveillée.
19.30 **Polareskimåer.** Färg. En sommar hos världens nordligaste folk av Lars Åby.
20.10 **Hästbilder.** Färg. En rytmisk upplevelse från Täby Galopp.
20.25 **. . . men hör du vad dom gör? Färg. Underhållning med Olle Andersson, Gus Dahlström, Stig Grybe, Arne Källerud och Claire Wikholm. Manus: Curt Wallerud och Hans Widmark. Regi: Birgitta Zachrisson.**
21.00 **Aktuellt med TV-nytt, sport och väder.**
21.30 **Vårt dagliga kött.** Färg. 2. Mest om hamburgare.
22.30 **TV-nytt, väder.**
22.25—23.15 **Cannon.** Färg. Amerikansk deckarserie med William Conrad.

TELEVISION 2

15.35 **Livskris: ". . . det gäller alla . . ."**
Om människor i arbetskris.
16.15 **Krig och fred.** Färg. 18. Reträtten. Repris.
17.00 **Niklas och Figuren.** Färg. 4. Niklas och Figuren kommer till Mystiska Byn och träffar Hundens mamma. Textat.
17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Den förtrollade karusellen. Färg.**
17.35 **Mumlan.** Färg.
18.00 **Black Beauty.** Färg. Engelsk äventyrsserie. 8. Häxor — finns dom?
18.30 **Sjukvård modell 1922.** Blodiglar och myggor används mot leversvullnader och syfilis. Tänder och tonsiller togs bort för att bota reumatism. Detta tillhörde den dagliga rutinen på ett sjukhus för femtio år sedan. Engelskt program.
19.20 **Liten botanisk lektion: Kungsljan.** Färg. Sven Gréen kåserar.
19.30 **Rapport med TV-nytt, väder och sport.**
20.00 **Mona och Marie** av Anita och Lars Molin. Färg.
Medverk. Gunilla Thunberg, Inger Holmstrand, Palle Granditsky, Fillie Lyckow, Ulla-Bella Gabrielsson, Tuula Hubschmidt, Harald Lorenz.
20.30 **En Brecht-kabaré.** Färg. En kabaré med scener, sånger och dikter av Bertold Brecht.
Medverk. Margaretha Krook, Olof Lundström och Per Myrberg.
21.00 **TV 2:s bokvecka: Husesyn.** Vad händer med en familj där fadern tvingas avtjäna ett långvarigt fängelsestraff? I sin nya roman skildrar Jan-Eric Palm ett påtvingat byte av samhällsklass, den sociala degraderingen som blir följden av ett brott.
21.10 **Livet är pop.** Färg. Engelsk film från 1963/64. Regi: Sidney J. Fury.
I rollerna: Cliff Richard, Walter Slezak, Susan Hampshire.
23.00—23.05 **TV-nytt, väder.**

TV Söndag

11.00—12.15 **Gudstjänst** från S:t Jakobs kyrka i Göteborg, pastor Sigurd Ahlbeck. Dir. och org: kantor Rutger Milsta. Sång av S:t Jakobs kyrkokör.
15.30—16.30 **ca Elitloppet på Solvalla. Färg. Direktsändning från Sveriges största travtävling. Bertil Hallqvist.**
17.45 **Liv i fara.** Färg. En bilolycka har inträffat. Vad gör du? Textat.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **På utflykt med Ria.** Färg. Litterär-musikalisk salong på Gunnebo slott i Mölndal.
19.00 **Bilder för barn** — om utställningen Bilder för Barn, tidningen Kamratposten och om teatergruppen Glädje och Sorgs pjäs Tryggare kan alla vara.
19.30 **Ta mig på ordet.** Färg. En närgången frågelek med Meta, Kersti, Ewonne och Moltas.
20.00 **Bönderna.** Färg. Polsk serie efter nobelpristagaren W. Reymonts roman. Del 2: Söndag.
I rollerna: Wladyslaw Hacza, Ignacy Gogolewski, Emilia Krakowska, Jadwiga Chojnacka, Tadeusz Fijewski, Tadeusz Janczar m fl.
21.00 **Aktuellt** med TV-nytt och väder.
21.30 **ca Sportspegeln.**
22.00—22.05 **TV-nytt, väder.**

TELEVISION 2

16.25 **All vår början bliver svår.** 65 proc av Englands barn läser och skriver normalt. De övriga har olika slags svårigheter. Var man bor och i vilken socialklass man råkar vara född har stor betydelse för de möjligheter man får.
17.15 **TV 2:s bokvecka: Moa Martinson.** En ny generation läsare har upptäckt Moa Martinson. Anna Lisa Bäckman, journalist, berättar i dagens program om vilket värde Moa Martinson fortfarande har, och författarinnan själv får vi möta i en film från början av 50-talet.
17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Den förtrollade karusellen. Färg.**
17.35 **Fågel, fisk eller mittemellan. Färg. På upptäcktsfärd i djurriket. Idag berättar Sara och Ulf för de yngsta om hamstern.**
17.50 **Balthazar. Färg.**
18.00 **Mona 14 år.** Färg. En serie novellfilmer från de nordiska länderna om ungdomar i de lägre tonåren. Idag visas det norska bidraget om Mona som går sina egna vägar.
18.30 **Blossom Dearie.** Detta är den i USA och England mycket uppmärksammade jazzsångerskan Blossom Dearies första framträdande i svensk TV.
19.00 **På tu man hand. . .** Kapten Standvik på Botnia berättar för Gösta Ollén.
19.30 **Rapport** med TV-nytt, väder och sport.
20.10 **Musik på spel — fjärde.** Färg. Hasse Tellemar presenterar det mesta i dragspelsväg och lite till.
21.00 **Strindberg i TV 2: ". . .ensamheten, som jag söker av ett okänt tvång. . ."** Färg. I det sista programmet i TV 2:s Strindbergserie ingår filmatiserade utdrag ur romanen "Ensam" med dess skildring av fruktbar konstnärlig ensamhet men också av en åldrande människas rädsla för förstelning. Textat.
22.00—22.05 **TV-nytt, väder.**

TV Måndag

Skol-TV:
9.45—10.05 **Vi studerar fåglar.** Färg. 1. Att se på fåglar. Mellanstadiet.
10.10—10.30 **Havet.** 1. Kalorier ur havet. Högstadiet.
10.35—10.55 **Sverige, Norden och världen.** 1. På den gamla goda tiden. Högstadiet. Textat.
12.00—12.20 **Att vara människa.** 1. Eva, ung hemmafru i förort. Högstadiet.
16.30—16.45 **Snickar-Holgers verkstad. Färg. Holger provar sin evighetsmaskin och fångar en spion.**
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **Teaterkärran. Färg.**
18.30 **Världens djur och natur.** Färg. Västtysk film, Fiske och fiskare, och en kanadensisk trickfilm, Epilog.
19.30 **Fosterbarn** — berättelse av Carin Mannheimer. 2. Fosterföräldrarna.
I rollerna: Lillemor Mårtensson, Birgitta Palme, Stig Torstensson, Ingvar Hirdwall m fl.
20.20 **Vem vann på Ceylons te?** Färg. 1948 frigjorde sig Sri Lanka (Ceylon) från det brittiska imperiet. Teexporten var — och är — landets ekonomiska ryggrad. Nu sjunker tepriserna och priserna på importvaror stiger. Sri Lanka hotas av ekonomisk katastrof.
21.00 **Aktuellt med TV-nytt.**
21.30 **Väder.**
21.35 **Symfonisk jazz i gymnastiksal. Färg. Lasse Gullins stora svit Jazz Amour Affair för jazzseptett och symfoniorkester. Från Sporthallen i Emmaboda sommaren 1972.**
22.15—22.30 **TV-nytt, väder.**

TELEVISION 2

17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Den förtrollade karusellen. Färg.**
17.35 **Leka med bilder.** Färg. Erik visar hur man kan göra nya bilder av gamla bilder ur tidningar.
17.45 **Följ med Sampo och Pella till viltugglagård.** Färg.
18.00 **De lata husmödrarnas paradis. Färg. Ja, så kallade motståndarna det första kollektivhuset som byggdes på 30-talet. Men hur är det idag?**
18.30 **Då går vi till Maxim.** Stumfilmer i den gamla kvartersbion.
18.50 **Filmfrågan.** Färg. Biokunskap för alla. Programledare: Carl-Uno Sjöblom. Censor: Jonas Sima.
19.20—19.30 **Regionalnytt.**
19.20 **Riksblandning.**
19.30 **Rapport med TV-nytt och väder.**
20.00 **Krutgubbar.** Färg. Engelsk komediserie.
I rollerna: Arthur Lowe, John Le Mesurier och Clive Dunn.
20.30 **Så kunde det vara.** Färg. Barn från de värst drabbade områdena i Belfast möts på ett sommarlov i norra Wales.
21.00 **Bakom rubrikerna.**
21.50 **TV-nytt, väder.**
21.55—22.30 **Avbilden.** Färg. En tragikomedi med Tor Isedal i rollen som en f d skådespelare som i sin ensamhet söker sig till Strindbergsstyn i Tegnérlunden i Stockholm.
Medverk. Tor Isedal och Margit Jone-Wiklander.

TV Tisdag

Skol-TV:
12.20—12.40 **Tekniken erövrar världen.** Färg. En framtidsvision från Japan, kanske Sverige i morgon. Högstadiet. Textat.
13.35—13.50 **Fysik åk 7.** 1. Elektricitet. Högstadiet.
16.30—16.50 **Flygplanet.** Vad händer med flygplanet på marken? Vi följer en Metropolitan från service i hangaren till lastning och tankning.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **Galopp.** Färg. Fransk film om träningen på den berömda Longchamps-banan utanför Paris.
18.15 **Sommar i Antarktis.** Färg. Rysk film om djurliv och isgrottor på sydpolen.
18.30 **Rolf Harris show.** Färg. Med Val Doonican, Georgie Fame och Alan Price, Andee Silver, The Band of the Royal Marines School of Music, The David Toguri Dancers.
19.10 **Helan och Halvan.** Helan skall sätta upp en radioantenn på taket och ber Halvan om hjälp. Resultatet blir inte särskilt lyckat.
I rollerna: Stan Laurel och Oliver Hardy.
19.30 **Caproni Ca 313.** I mitten av 1930-talet bestod det svenska flygvapnet av 75 föråldrade spaningsplan. Från Italien — den enda återstående inköpskällan efter krigsutbrottet — fick Sverige köpa totalt 216 flygplan. Under brinnande krig flögs ett 80-tal tvåmotoriga Caproni Ca 313 av svenska besättningar från Italien över Tyskland till Sverige. Namnet Caproni kom att bli ett mörkt kapitel i svensk beredskapshistoria — ett 40-tal flygare omkom i samband med haverier.
20.10 **Rita Reys sjunger Burt Bacharach.** Färg. Den holländska jazz- och populärsångerskan Rita Reys framträder med några av Burt Bacharachs succéer.
20.30 **Insyn: Dom som inte har nått val.** Färg. Mark är en fridfull kommun, men alla är inte nöjda. Särskilt inte de som står i kö till barndaghem eller ålderdomshem.
21.00 **Aktuellt med TV-nytt.**
21.30 **Väder.**
21.35 **Budgie** med Adam Faith. Färg. 6. Inom lås och bom igen.
22.25—22.30 **TV-nytt, väder.**

TELEVISION 2

17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Den förtrollade karusellen. Färg.**
17.35 **Leka med bilder.** Färg. Erik berättar vad som händer när vanliga fotografier blir rörliga.
17.45 **Följ med Sampo och Pella till Viltugglagård.** Färg.
18.00 **Insändaren.** Textat.
18.30 **Då går vi till Maxim.** Stumfilmer i den gamla kvartersbion.
18.50 **I naturen med Nils Dahlbeck. Färg.**
19.20—19.30 **Regionalnytt.**
19.20 **Riksblandning.**
19.30 **Rapport med TV-nytt och väder.**
20.00 **Puttes tips.** Färg.
20.05 **Hans och hennes** — engelsk film från 1960. Regi: Brian Desmond Hurst.
I rollerna: Terry Thomas, Janette Scott, Wilfrid Hyde White, Nicole Maurey.
21.35 **En dag i Kevin Donellons liv. Färg. Kevin Donellon är en 11-årig neurosedynskadad pojke från Liverpool. I det här engelska programmet får vi träffa honom och hans familj under en helt vanlig dag.**
21.05—22.10 **TV-nytt, väder.**

TV Onsdag

Skol-TV:
9.45—10.05 **Vi studerar fåglar.** Färg. 2. Flyttfåglar.
14.10—14.50 **Matinéteater: Växtvärk. Högstadiet.**
16.30 **Mysti** — tecknad film. Färg.
16.35—16.45 **Hattstaden.** Färg.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **Äventyrlig sommar** — engelsk serie. Färg. Fjärde delen.
18.30 **Nummerlotteriet.** Färg. 20:e Nummerlotteriets dragning i TV 1. Programledare: Thore Skogman.
18.45 **Say good-bye.** Färg. Amerikansk film om några av världens hotade djurarter.
19.30 **Dans i bystugan.** Färg. Underhållning från Envikens sockenstuga i Dalarna med gammeldans och spelmansmusik.
20.15 **Livets kedja.** Färg. Ungersk film om det eviga kretsloppet i naturen.
20.25 **Vetenskap och forskning.** Färg. En av våra största industrier, SKF, Svenska Kullagerfabriken, flyttar ut forskningsresurser från Sverige. Vilka är motiven och hur fungerar det? Bertil Hedlund besöker SKF European Research Centre i Holland ett år efter invigningen.
21.00 **Aktuellt med TV-nytt.**
21.30 **Väder.**
Nyare amerikansk film:
21.35 **King, Murray.** Färg. Amerikansk film från 1969 om en snabbpratande, hårdför amerikansk försäkringsagent, Murray King, som spelar sig själv. Regi och foto: David Hoffman.
I rollerna: Murray King, Laura Kaye, Kackie Morris, Gloria Rieger, George Koski.
23.00—23.05 **TV-nytt, väder.**

TELEVISION 2

17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Den förtrollade karusellen. Färg.**
17.35 **Leka med bilder.** Färg.
17.45 **Följ med Sampo och Pella till Viltugglagård.** Färg.
18.00 **Det var en gång . . . Creedence Clearwater Revival.** Färg. Övriga medverkande: Booker T & the MG:s.
18.50 **Då går vi till Maxim.**
19.20—19.30 **Regionalnytt.**
19.20 **Riksblandning.**
19.30 **Rapport med TV-nytt och väder.**
20.00 **Det är grisens fel!** Färg. En bisarr historia om en kvinnas frigörelse. I huvudrollen: Sif Ruud. Dessutom medverkar: Lars Lind, Yvonne Elgstrand, Thomas Bolme, Johanna Lundberg, Alf Östlund med flera. Manus: Karina Lyberg. Regi: Lasse Hallström.
20.30 **Fotboll.** Färg. Direktsändning från finalen i Europacupen för mästarlag mellan Ajax—Juventus. Matchen spelas i Belgrad och kommenteras av Bo Hansson.
21.15 **ca Kapten Grogg skulle porträtteras.** Tecknad film av Victor Bergdahl från 1916.
21.25 **ca Fotboll,** forts. Färg.
22.15 **ca TV-nytt, väder.**
22.20—23.00 **ca Opera måste vi ha.** I staden Wexford på sydöstra Irland samlas musikälskare av alla kategorier till den årliga operafestivalen.

TV Torsdag

16.30 **Jason.** Färg. Finsk tecknad berättelse om en liten pojke.
16.45 **Sjung ut!** Erik Forsgren kåserar om olika sångstilar.
17.25 **Korståg i Mora.** Skolor och industrier, ålderdomshem och varuhus blev gudstjänstlokaler när frikyrkorna i Mora under februari och mars i år gemensamt drev en intensiv kampanj.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **Barnjournalen.**
18.30 **Saltomortal.** Färg. Sista delen: Temperament i Aten.
I rollerna: Gustav Knuth, Hellmut Lange, Horst Janson, Hans Jürgen Bäumler, Margitta Scherr, Gitty Djamal, Andreas Blum m fl.
19.30 **Duellen vid O.K. Corral.** Färg. År 1881 utkämpades en blodig revolverstrid mellan bröderna Earp och Ike Clantons gäng, en strid som blivit klassisk i Amerikas historia. Programmet är en rekonstruktion med skådespelare av denna händelse.
20.20 **Vårkonsert med Olle Adolphson.** Färg.
21.00 **Aktuellt med TV-nytt och väder.**
21.30 **ca Sportspegeln.**
22.00 **TV-nytt, väder.**
22.05—22.55 **Dömd enligt paragraf 64. Färg. 5. Målet mot Emilie.**
I rollerna: John Phillips, Daniel Moynihan, Anthony Newlands, Edward Judd, Annette Crosbie, Mary Ann Severne, Verna Harvey.

TELEVISION 2

17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Den förtrollade karusellen. Färg.**
17.35 **Leka med bilder.** Färg.
17.45 **Följ med Sampo och Pella till Viltugglagård.** Färg.
18.00 **Skansen — en värld för sig. Färg. En mycket personlig bildberättelse av Rolf Wohlin, som under flera säsonger bevakat folk- och djurliv på Skansen i Stockholm.**
18.40 **Rollin' on the river.** Färg. En hjulångare kommer lastad med pop, husbandet Kenny Rogers & The First Edition samt gästartister.
19.00 **Knuff.** Färg. I Bengtsfors i Dalsland kämpar en skolklass mot de styrande i kommunen, som vill bygga en "kommersialiserad stugby" i samhällets utkant.
19.30 **Rapport med TV-nytt, väder och sport.**
20.00 **Musik på cembalo.** Färg. Eva Roth spelar musik av Domenico Scarlatti på cembalo.
20.15 **Krig och fred.** Färg. 19. Liver går vidare.
I rollerna: Morag Hood, Angela Down, Anthony Hopkins, Faith Brook, Rupert Davies m fl.
21.00 **Tortyr.** Färg. Ett dokument om övergrepp mot politiska fångar världen över. Reportage av Thomas Hammarberg och Günes Karabuda.
21.45 **Presentation: Här kommer Ungern!** Färg. En kavalkad av ungerska artister, underhållare, dansare och musiker, mycket kända i sitt hemland men okända hos oss.
23.00—23.05 **TV-nytt, väder.**